

Antti Hartikainen

ELINTARVIKETIETOASETUKSEN
TUOMAT MUUTOKSET
ELINTARVIKKEIDEN
PAKKAUSMERKINTÖIHIN

Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueen elintarvikehuoneistot

Opinnäytetyö
Ympäristötekniikan koulutusohjelma

Toukokuu 2014

MAMK
University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MAMK University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 28.4.2014
Tekijä(t) Antti Hartikainen		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Ympäristötekniologia
Nimeke Elintarviketietoasetuksen tuomat muutokset elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueella olevien pienten ja keskisuurten elintarvikeyritysten pakkausmerkintöjen oikeellisuutta, ja sitä, kuinka pakkausmerkinnät vastaavat elintarviketietoasetuksen vaatimuksiin. Toinen opinnäytetyön keskeinen tavoite oli ohjeistaa ja neuvoa toimijoita elintarviketietoasetuksen uusista vaatimuksista.</p> <p>Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille on julkaistu 22.11.2011. Elintarviketietoasetus kokoaa yhteen elintarvikkeiden merkintöjä koskevan lainsäädännön kaksi eri osa-aluetta, yleiset merkinnät ja ravintoarvomerkinnät. Siirtymäajat asetuksen käyttöönottoon ovat meneillään. Yleisiä elintarvikemarkintävaatimuksia tulee alkaa soveltamaan vuoden 2014 loppuun mennessä ja ravintoarvomerkintää koskevia vaatimuksia vuoden 2016 loppuun mennessä.</p> <p>Opinnäytetyön käytännön osuus suoritettiin kyselyn ja elintarvikehuoneistoihin tehtyjen tarkastuskäyntien avulla. Kysely tehtiin 19 elintarvikehuoneistoon Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueella ja sen avulla pyrittiin selvittämään muun muassa kohteiden tietämys elintarviketietoasetuksesta ja sen sisällöstä, mistä lähteestä tieto on saatu sekä muutokset kyseisen kohteen elintarvikkeiden merkinnöissä. Tarkastuskäynnit suoritettiin viiteen elintarvikehuoneistoon, jotka valittiin kyselyn perusteella. Tarkastuskäynneillä tarkastettiin pakkausmerkintöjen oikeellisuus elintarviketietoasetuksen pohjalta ja käytiin läpi asetuksen mukanaan tuomia uusia vaatimuksia sekä muutoksia elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin.</p>		
Asiasanat (avainsanat) Elintarviketietoasetus, pakkausmerkinnät.		
Sivumäärä 34+3	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Mari Järvenmäki		Opinnäytetyön toimeksiantaja Lappeenrannan seudun ympäristötoimi

DESCRIPTION

 <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="font-size: 2em; font-weight: bold; margin: 0;">MAMK</div> <div style="font-size: 0.8em; margin: 0;">University of Applied Sciences</div> </div>		Date of the bachelor's thesis 28.4.2014	
tarkoitusAuthor(s) Antti Hartikainen		Degree programme and option Enviromental technology	
Name of the bachelor's thesis How the new EU regulation No 1169/2011 effects on labelling of foodstuff			
Abstract <p>The purpose of this thesis was to research the validity of labelling and how those correspond to EU regulation 1169/2011 demands. Research was implemented to small and medium size food companies in Environmental Office's area in Lappeenranta region. The other goal of this thesis was to instruct and guide food companies about the new demands of EU regulation No 1169/2011.</p> <p>Regulation (EU) No 1169/2011 of the European parliament and of the council on the provision of food information to consumers was published 22.11.2011. It brought together two parts of food labelling legislations, mutual labelling and nutrition value markings. The transition period of mutual labelling ends at 2014 and of nutrition value marking at the end of 2016.</p> <p>The practical part of this graduate thesis was completed by inquiring and inspection visits to the food companies. Inquiry was made to 19 food companies in Environmental Office's area in Lappeenranta Region. The main goal of this inquiry was to investigate how well the food companies know EU regulation No 1169/2011 and the content of it. With the inquiry, the source was solved from where the food companies have had the information and what changes EU regulation No 1169/2011 has brought to the companies food labelling. Inspection visits were made to five food companies which were selected on the basis of the inquiry. The rightness of food labelling was inspected on the basis of the EU regulation No 1169/2011 in inspection visits. Within the inspection visits was also looked over the new demands and changes what the EU Regulation No 1169/2011 brings to the food labelling.</p>			
Subject headings, (keywords) EU regulation No 1169/2011, food labelling.			
Pages 34+3	Language Finnish	URN	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Mari Järvenmäki		Bachelor's thesis assigned by Lappeenranta Region's Environmental Office	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	ELINTARVIKKEIDEN PAKKAUSMERKINTÖJÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	2
2.1	Yleiset pakkausmerkinnät.....	2
2.1.1	Elintarvikkeen nimi.....	3
2.1.2	Ainesosa.....	4
2.1.3	Sisällön määrä.....	6
2.1.4	Vähimmäissäilyvyysaika ja toimijan yhteystiedot.....	7
2.1.5	Muut tarvittaessa tehtävät merkinnät	8
2.2	Ravintoarvomerkinnot	9
3	MUUTOKSET ELINTARVIKKEIDEN PAKKAUSMERKINTÖIHIN.....	11
3.1	Pakolliset elintarviketiedot	12
3.1.1	Elintarvikkeen nimi.....	13
3.1.2	Ainesosa.....	14
3.1.3	Sisällön määrä.....	16
3.1.4	Vähimmäissäilyvyysaika	17
3.1.5	Muut tarvittaessa tehtävät merkinnät	17
3.2	Ravintoarvoilmoitus	18
3.3	Luettavuus.....	21
3.4	Esimerkki elintarvikepakkaukseen tulevista muutoksista	22
4	TUTKIMUS LAPPEENRANNAN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMEN TOIMINTA-ALUEEN PK-YRITYKSIIN	23
4.1	Kyselytutkimus	24
4.2	Tarkastuskäynnit elintarvikehuoneistoihin	24
5	KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET	25
6	TARKASTUSKÄYNTIEN TULOKSET	29
7	JOHTOPÄÄTÖKSET/YHTEENVETO	31
	LÄHTEET.....	34
	LIITTEET	
	1 Vitamiinit ja kivennäisaineet	
	2 Kyselytutkimuskaavake	

1 JOHDANTO

Pakkausmerkintöjä koskevien säännösten tarkoituksena on palvella kuluttajaa. Säännösten avulla kuluttaja saa tarpeellista tietoa tuotteesta ja kykenee näin valitsemaan itselleen soveltuvia tuotteita. Pakkausmerkintöjen tulee antaa kuluttajalle riittävästi tietoa tuotteesta ja merkintöjen tulee olla niin selkeitä, että normaalin näkökyvyn omaava henkilö pystyy lukemaan ne vaivatta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (elintarviketietoasetus) on julkaistu 22.11.2011. Asetuksen tarkoituksena on koota yhteen sekä saattaa ajan tasalle elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä koskevan lainsäädännön kaksi osa-aluetta: yleiset merkinnät sekä ravintoarvomerkinnot. Siirtymäaika pakollisten elintarviketietojen soveltamiselle on kolme vuotta asetuksen voimaantulosta. Pakollisen ravintoarvomerkinnot osalta siirtymäaika on viisi vuotta asetuksen voimaantulosta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää elintarviketietoasetuksen aiheuttamia vaikutuksia elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin. Vaikutuksia tutkittiin Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueella olevien pienten ja keskisuurten elintarvikkeyritysten pohjalta. Työn tarkoituksena oli selvittää toimijoiden pakkausmerkintöjen oikeellisuus sekä samanaikaisesti ohjeistaa ja neuvoa toimijoita elintarviketietoasetuksen mukanaan tuomista uusista vaatimuksista. Opinnäytetyössä haluttiin keskittyä pienempiin elintarvikealan toimijoihin ja näin selvittää, kuinka tietoisia he ovat tulevasta elintarvikelainsäädännön uudistuksesta. Opinnäytetyön käytännön osion muodostivat elintarvikehuoneistoihin tehty kyselytutkimus sekä tarkastuskäynnit, joiden tarkoituksena oli kartoittaa tämänhetkinen tilanne, eli kuinka elintarvikkeiden pakkausmerkinnät vastaavat elintarviketietoasetuksen mukanaan tuomiin uusiin vaatimuksiin. Toinen opinnäytetyön tavoite oli ohjeistaa ja neuvoa toimijoita pakkausmerkintöihin tulevista uusista vaatimuksista. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Lappeenrannan seudun ympäristötoimi.

2 ELINTARVIKKEIDEN PAKKAUSMERKINTÖJÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Tänä päivänä pääosa elintarvikkeista myydään kuluttajille valmiiksi pakattuina. Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät ja niitä koskevat säännökset on tehty ensisijaisesti kuluttajaa varten. Kuluttaja saa pakkausmerkinnöistä tärkeää informaatiota elintarvikkeesta kuten tuotteen alkuperästä, elintarvikkeen sisältämistä aineista, tuotantotavasta sekä tuotteen oikeasta käytöstä ja säilyvyydestä. Elintarvikkeen pakkausmerkinnän tulee antaa kuluttajalle riittävästi tietoa tuotteesta, jotta hän pystyisi valitsemaan itselleen sopivimman tuotteen. Pakkausmerkinnät suojaavat kuluttajaa sekä terveydellisesti että taloudellisesti. Pakkausmerkintöjen tekeminen elintarvikepakkauksiin on säädetty pakolliseksi niiden tärkeyden vuoksi. Elintarvikealan toimija on vastuussa elintarvikkeesta ja toimijan velvollisuus on myös huolehtia siitä, että elintarvikkeessa olevat pakkausmerkinnät ovat totuudenmukaiset sekä riittävät. (Kuluttajaliitto; MMM 2014.)

Elintarvikepakkauksiin vaadittavat merkinnät voidaan jakaa kahteen ryhmään; yleisiin ja erityisiin pakkausmerkintöihin. Yleiset merkinnät tulee tehdä kaikkiin elintarvikkeisiin, ellei muualla ole toisin säädetty. Erityiset pakkausmerkinnät koskevat vain sellaisia elintarvikkeita tai elintarvikeryhmiä, joista on säädetty erikseen erityissäädöksissä. Yleiset pakkausmerkintäsäädökset on määritelty elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä annetussa kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksessa (1084/2004), elintarvikelaisissa (23/2006) sekä yleisessä elintarvikeasetuksessa (178/2002/EY). Elintarvikkeiden ravintoarvomerkintäsäädökset on annettu kauppaja- ja teollisuusministeriön päätöksessä (1496/1993). Elintarviketietoasetus (EU) N:o 1169/2011 on julkaistu 22.11.2011 ja se astuu voimaan 3-5 vuotta julkaisun jälkeen. Asetus tuo mukanaan tarkennuksia ja lisäyksiä elintarvikkeiden merkintävaatimuksiin. (Pakkausmerkintäopas 2010, 5.) Elintarviketietoasetusta käsitellään kappaleessa 3.

2.1 Yleiset pakkausmerkinnät

Kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksessa (pakkausmerkintäasetus) 1084/2004 on määritelty elintarvikkeeseen tehtävät pakolliset pakkausmerkinnät. Pakkausmerkintäasetus on Suomen kansallista lainsäädäntöä ja se on laadittu pakkausmerkintädirektiin

vin (2000/13/EY) pohjalta. Pakolliset merkinnät on esitetty taulukossa 1. Pakolliset pakkausmerkinnät tulee tehdä molemmilla kotimaisilla kielillä.

TAULUKKO 1. Elintarvikkeeseen tehtävät pakolliset yleiset merkinnät (Pakkausmerkintäasetus 1084/2004, 6 §).

1. Elintarvikkeen nimi
2. Ainesosaluettelo
3. Tiettyjen ainesosien määrä
4. Sisällön määrä
5. Vähimmäissäilyvyysaika tai viimeinen käyttöajankohta
6. Valmistajan, pakkaajan tai Euroopan unionissa toimivan myyjän nimi, toiminimi tai aputoiminimi sekä osoite
7. Alkuperämaa tai – alue, jos sen puuttuminen voi johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeen alkuperän suhteen
8. Elintarvike-erän tunnus
9. Säilytysohje tarvittaessa
10. Käyttöohje tarvittaessa
11. Varoitusmerkinnät tarvittaessa
12. Elintarvikkeen alkoholipitoisuus, jos se on nestemäisessä elintarvikkeessa yli 1,2 tilavuusprosenttia ja kiinteässä elintarvikkeessa yli 1,8 painoprosenttia

2.1.1 Elintarvikkeen nimi

Elintarvikkeen nimi on kuluttajan kannalta tärkeimpiä elintarvikepakkauksissa olevia merkintöjä. Elintarvikkeen nimi ilmoittaa kuluttajalle täsmällisesti, mistä elintarvikkeesta on kyse. Elintarvikkeen nimen tulee olla selkeä, jottei sitä sekoiteta kaupalliseen tuotenimeen (kuten Savupala) tai tavaramerkkiin (kuten Jenkki), jotka ovat vapaaehtoisia eivätkä korvaa elintarvikkeen nimeä.

Elintarvikkeen nimenä tulee käyttää Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädettyä nimeä, mikäli nimelle ei löydy säädöstä EU:n lainsäädännöstä tulee nimenä käyttää Suomessa käytettäväksi säädettyä nimeä. Tapauksessa, jossa elintarvikkeen nimelle ei löydy säädöstä EU:n tai Suomen lainsäädännöstä, tulee elintarvikkeen nimenä käyttää Suomessa yleiseen käyttöön vakiintunutta nimeä tai nimeä, joka kuvaa täsmällisesti elintarviketta tai sen käyttöä. Nimestä tulee käydä ilmi elintarvikkeen olomuoto, sekä

siihen mahdollisesti kohdistunut erityinen käsittely, kuten pakastaminen tai jauhaminen, jos kyseistä tietoa on pidettävä kuluttajan kannalta tärkeänä. Elintarvikkeen nimen kirjainkoko tulee erottuvuuden vuoksi olla riittävän suuri verrattuna kaupalliseen tuotenimeen ja se tulee pyrkiä sijoittamaan kaupallisen tuotenimen läheisyyteen. Näin tulee toimia erityisesti tapauksissa, jolloin kauppanimi yksinään antaa tuotteesta harhaanjohtavan kuvan. Mikäli elintarviketta on käsitelty ionisoivalla säteilyllä, tulee sen yhteyteen liittää joko merkintä ”säteilytetty” tai ”käsitelty ionisoivalla säteilyllä”. (Pakkausmerkintäopas 2010, 18–19, 67; Pakkausmerkintäasetus 1084/2004, 7 §.)

2.1.2 Ainesosa

Ainesosa on aine, valmiste tai lisäaine, jota on käytetty elintarvikkeen valmistuksessa ja jota on jäljellä myös lopputuotteessa. Ainesosaluettelossa tulee siis ilmoittaa elintarvikkeen valmistuksessa käytetyt valmistusaineet, lisäaineet sekä ravitsemukselliset lisät (esimerkiksi lisätyt vitamiinit). Kaikkien elintarvikkeiden ainesosia ei tarvitse ilmoittaa. Esimerkiksi yhdestä ainesosasta koostuvan elintarvikkeen, kuten tuore liha, ainesosaluetteloa ei tarvitse ilmoittaa, jos elintarvikkeen nimi on sama kuin ainesosan nimi tai jos nimi ilmaisee selvästi ainesosan laadun. Valmistusprosessin aikana väliaikaisesti erotettua, mutta myöhemmin alkuperäiseen määräänsä palautettua ainesosaa, esimerkiksi mehua tiivistettäessä talteen otettua aromia ei pidetä ainesosana eikä sitä näin ollen tarvitse ilmoittaa ainesosaluettelossa. Myöskään lisäainetta, joka on joutunut elintarvikkeeseen ainesosan mukana eikä sillä ole lisäaineellista vaikutusta lopputuotteeseen, ei tarvitse ilmoittaa ainesosaluettelossa. Ainesosaluettelossa ei myöskään tarvitse ilmoittaa valmistuksen apuaineena käytettyä lisäainetta tai muuta ainetta, jos sitä esiintyy elintarvikkeessa terveydelle haitattomana muotona vähäisessä määrin. (Pakkausmerkintäopas 2010, 25–26; Pakkausmerkintäasetus 1084/2004, 8 ja 9 §.)

Yliherkkyyttä aiheuttavat ainesosat, jotka on ilmoitettava pakkausmerkinnöissä, on esitetty taulukossa 2. Taulukossa esitettyjen ainesosien lisäksi tulee ilmoittaa myös niistä valmistetut tuotteet, mukaan luettuna ainesosan mukana tulleet lisäaineet, joilla ei ole vaikutusta lopputuotteeseen (ns. carry over –lisäaineet), lisäaineiden kantajaineet, liottimet sekä valmistuksen apuaineena käytetyt lisäaineet. Yliherkkyyttä aiheuttavat ainesosat tulee ilmoittaa elintarvikkeen nimellä, joka yksilöi ainesosan täsmällisesti. (Pakkausmerkintäopas 2010, 26–27.)

TAULUKKO 2. Yliherkkyyttä aiheuttavat aineet ja tuotteet (Pakkausmerkintäasetus 1084/2004, liite 3).

1. Gluteenia sisältävät viljat
2. Äyriäiset ja äyriäistuotteet
3. Kananmunat ja munatuotteet
4. Kalat ja kalatuotteet
5. Maapähkinät ja maapähkinätuotteet
6. Soija ja soijatuotteet
7. Maito ja maitotuotteet
8. Pähkinät
9. Selleri ja sellerituotteet
10. Sinappi ja sinappituotteet
11. Seesaminsienet ja seesaminsientuotteet
12. Rikkidioksidi ja sulfiitti

Joissain tapauksissa lopputuotteeseen voi joutua kontaminaation johdosta ainesosia, jotka eivät kuulu reseptiin. Tapauksissa, jossa kaikki voitava kontaminaation poistamiseksi linjastossa on tehty, voidaan käyttää merkintää ”valmistettu linjalla/tehtaassa, jossa käsitellään xxx” tai ”saattaa sisältää xxx”. Merkintää ei kuitenkaan tule käyttää yrityksen puutteellisen hygieniatason verukkeena. (Pakkausmerkintäopas 2010, 29.)

Tiettyjen ainesosien ilmoittamiseen voidaan käyttää niiden ryhmänimiä, kuten rypsiöljy, joka voidaan ilmoittaa ryhmänimellä kasviöljy. Ainesosat tulee kuitenkin ilmoittaa tarkemmin esimerkiksi yliherkkyyttä aiheuttavien ainesosien kohdalla. Ryhmänimet vaativat kuitenkin usein hieman tarkempaa määrittelyä, esimerkkinä ryhmänimen ”liha” yhteydessä tulee ilmoittaa eläinlaji, josta liha on peräisin. (Pakkausmerkintäopas 2010, 30.)

Ainesosien järjestys ainesosaluettelossa määräytyy painon mukaan. Ainesosat ilmoitetaan aloittaen ainesosasta, jota on eniten tuotteen painosta. Haihtuvat aineet ja vesi ilmoitetaan sen mukaan, paljonko niitä on lopputuotteessa ja jos haihtuvaa ainetta tai lisättyä vettä on alle viisi prosenttia lopputuotteesta, ei sitä tarvitse ilmoittaa. Ainesosien ilmoittamisjärjestykseen on pakkausmerkintäasetuksessa joitakin helpotuksia, esimerkiksi ainesosat, joita on alle kaksi painoprosenttia lopputuotteesta, voidaan

ilmoittaa halutussa järjestyksessä muiden ainesosien jälkeen. Koostettu ainesosa tarkoittaa elintarvikkeen valmistuksessa käytettyä toista elintarviketta, joka koostuu useammasta kuin yhdestä ainesosasta. Koostetun ainesosan ilmoittamiseen on kaksi tapaa. Koostetun ainesosan ainekset voidaan joko ilmoittaa eriteltyinä aineosaluettelossa omalla painonsa mukaisella paikallaan tai koostettu ainesosa ilmoitetaan omalla nimellä ainesosaluettelossa painonsa mukaisella paikallaan, jolloin nimen jälkeen ilmoitetaan esimerkiksi suluissa sen ainesosat eriteltyinä. (Pakkausmerkintäopas 2010, 31–32; Pakkausmerkintäasetus 1084/2004, 8 ja 15§.)

Ainesosan määrän ilmoittaminen elintarvikepakkauksessa on pakollista jos elintarvikkeen nimessä mainitaan jokin sen sisältämän ainesosan tai ainesosien ryhmä, esimerkiksi jauhelihapizzasta tulee ilmoittaa, sen sisältämän jauhelihan määrä. Ainesosan määrä tulee ilmoittaa, jos kuluttaja tavallisesti yhdistää tietyn ainesosan elintarvikkeen nimeen, vaikka sitä ei olisikaan mainittu elintarvikkeen nimessä, kuten Janssonin kiusaus, josta tulee ilmoittaa sen sisältämän kalan määrä. Ainesosan määrä on ilmoitettava myös jos se on olennainen osa elintarviketta ja se erottaa sen muista tuotteista, tai jos ainesosaa korostetaan pakkausmerkinnöissä sanoin, kuvin tai käyttämällä erikoisia, –värisiä tai –tyylisiä kirjaimia ainesosan esiin tuomiseksi. Elintarvikkeessa luontaisesti esiintyviä ainesosia ei tarvitse ilmoittaa, joten ainesosan määrän ilmoittaminen koskee vain elintarvikkeeseen lisättyjä ainesosia. (Pakkausmerkintäopas 2010, 36–37.)

2.1.3 Sisällön määrä

Sisällön määrä ilmoittaa elintarvikkeen määrän pakkaushetkellä. Pakkaushetki on ajankohta, jolloin tuote on valmis myyntiin toimitettavaksi. Elintarvikepakkauksen sisällön määrä ilmoitetaan Suomessa yleisesti käytetyin paino- (milligramma, gramma, kilogramma) tai tilavuusyksiköin (millilitra, desilitra, litra), riippuen onko kyse kiinteästä vai nestemäisestä elintarvikkeesta. Pakkausmateriaalin paino ei sisälly ilmoitettuun sisällön määrään. Myytäessä kiinteää tuotetta esimerkiksi sokeriliemessä tulee kokonaissisällön yhteydessä esittää kiinteän elintarvikkeen valutettu paino, jos liemen on tarkoitus toimia elintarvikkeessa merkityksettömänä väliaineena esimerkiksi punajuurta etikkaliemessä. Jos taas elintarvike on myynnissä sellaisessa nesteessä, jonka kuluttaja yleensä käyttää, esimerkiksi kastike, ei kaksoismerkintää tarvitse teh-

dä, mutta merkinnän tekeminen olisi kuitenkin suotavaa kuluttajan kannalta. (Pakkausmerkintäopas 2010, 42–43.)

Elintarvikepakkaus ei saa johtaa kuluttajaa harhaan. Pakkaus on harhaanjohtava esimerkiksi silloin, jos sen koko antaa sisällön määrästä suuremman vaikutelman kuin mitä se todellisuudessa on. Joidenkin elintarvikkeiden osalta voi olla muun muassa teknisesti välttämätöntä jättää tyhjää tilaa pakkaukseen. Harhaanjohtavissa tapauksissa toimijan olisi suotavaa tehdä pakkasukseen täydentäviä merkintöjä tai nostaa täyttöasetta, jos on mahdollista. (Pakkausmerkintäopas 2010, 44–45.)

2.1.4 Vähimmäissäilyvyysaika ja toimijan yhteystiedot

Elintarvikepakkauksessa on ilmoitettava elintarvikkeen vähimmäissäilyvyysaika (parasta ennen -merkintä). Merkintä ilmoittaa ajankohdan, johon asti elintarvike säilyttää sille tyypilliset ominaisuudet (väri, maku). Mikrobiologisesti helposti pilaantuville elintarvikkeille ilmoitetaan vähimmäissäilyvyysajan sijasta viimeinen käyttöajankohda, joka tarkoittaa ajankohtaa, johon asti elintarvike on käytettävissä. Vastuu elintarvikkeen säilyvyysmerkinnöistä on valmistajalla tai pakkaajalla. Heidän tulee selvittää elintarvikkeen säilyvyys, jonka perusteella ratkaista, millainen päiväysmerkintä pakkaukseen tulee. Valmistaja tai pakkaajaa vastaa siitä, että elintarvike oikein varastoituna säilyttää sille tyypilliset ominaisuudet, tai on käytettävissä ilmoitetun ajankohdan loppuun. Merkintöjen tulee olla kuluttajan kannalta selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. (Pakkausmerkintäopas 2010, 45–48; Pakkausmerkintäasetus 1084/2004, 34 ja 36 §.)

Elintarvikkeen pakkauksessa tulee ilmoittaa valmistajan, pakkaajan tai Euroopan unionissa toimivan myyjän (markkinoija, valmistuttaja) nimi, toiminimi sekä osoite. Valmistaja on toimija, joka on jalostanut tai koostanut elintarvikkeen. Valmistuttaja taas on toimija, joka valmistajan ohella on osallistunut elintarvikkeen valmistustoimintaan esimerkiksi hankkimalla valmistusaineita tai määräämällä valmisteen koostumukseen. Osoitteena pakkausmerkinnässä voi olla katuosoite, postilokero tai muu osoite, josta tuotteesta vastuussa oleva elinkeinonharjoittaja tarvittaessa tavoitetaan. (Pakkausmerkintäopas 2010, 50.)

2.1.5 Muut tarvittaessa tehtävät merkinnät

Terveys- ja tunnistemerkintä ovat merkintöjä, jotka on tehtävä eläimistä saataviin elintarvikkeisiin EY:n hygienialainsäädännön nojalla. Merkintä kertoo, missä laitoksessa kyseinen elintarvike on valmistettu (laitoksen hyväksymisnumero) ja missä jäsenvaltiossa laitos sijaitsee. Terveysmerkintä tehdään eläimen ruuhon ja merkin tekemistä valvoo virkaeläinlääkäri. Tunnistusmerkintä voidaan tehdä itse tuotteeseen, kääreeseen tai pakkaukseen. Mikäli pakkaus sisältää paloittelua lihaa, tulee merkinnän olla etiketissä niin, että se tuhoutuu pakkausta avattaessa. (Pakkausmerkintäopas 2010, 51.)

Alkuperämerkintä tarkoittaa elintarvikepakkaukseen tehtävää merkintää, joka ilmoittaa maan tai alueen mistä elintarvike on peräisin. Elintarvikepakkauksessa tulee olla alkuperämerkintä, mikäli sen puuttuminen voi johtaa kuluttajaa harhaan. Alkuperämaa on maa, jossa elintarvike on valmistettu tai tuotettu. Alkuperämaa tulee ilmoittaa riittävän selvästi näkyvällä paikalla, esimerkiksi pakkauksen etusivulla harhaanjohtavuuden estämiseksi. (Pakkausmerkintäopas 2010, 53.)

Elintarvike-erän tunnuksella tietty elintarvike-erä voidaan tarvittaessa nopeasti tunnistaa ja jäljittää. Merkinnän avulla voidaan yksilöidä samaan erään kuuluvat elintarvikkeet. Elintarvike-erä on joukko elintarvikkeita, jotka on tuotettu, valmistettu tai pakattu samoissa olosuhteissa, joten esimerkiksi samana päivänä ja samasta raaka-aineesta tuotetut elintarvikkeet voivat muodostaa elintarvike-erän. Erän tunnuksen tulee erottua selvästi muista pakkausmerkinnöistä. Erän määrittämisestä ja merkitsemisestä pakkaukseen vastaa elinkeinonharjoittaja. (Pakkausmerkintäopas 2010, 55.)

Elintarvikepakkaukseen tulee tarvittaessa merkitä säilytysohje sekä käyttö- ja valmistusohje. Säilytysohje vaaditaan tapauksessa, jossa tuotteen säilyminen vaadittuun ajankohtaan saakka edellyttää säilytystä muussa kuin huoneenlämpötilassa tai säilyvyys vaatii muita erityisiä olosuhteita, kuten säilytystä kuivassa tai pimeässä. Mikrobiologisesti helposti pilaantuvien tuotteiden kohdalla säilytysohje on pakollinen. Elintarvikepakkauksessa tulee olla käyttö- tai annostusohje tapauksessa, jossa sen puuttuminen saattaa aiheuttaa terveydellistä tai taloudellista vaaraa tai jos on mahdollista,

että tuotetta käytetään virheellisesti. Käyttöohjeita suositellaan merkittäväksi tuotteisiin, jotka edellyttävät kuluttajalta valmistusta (esimerkiksi keitot) tai jos tuote on uusi ja kuluttajalle tuntematon suositellaan pakkaukseen merkintää, joka kertoo tuotteen käyttötarkoituksen. Pakkausmerkintäasetuksen mukaan elintarvikepakkauksessa tulee tarvittaessa olla varoitusmerkintä ja/tai käyttöohje. Varoitusmerkinnällä tarkoitetaan esimerkiksi merkintää ”saattaa sisältää pähkinää”. Varoitusmerkinnät koskevat suurelta osin makeutus- ja väriaineiden käyttöä. (Pakkausmerkintäopas 2010, 55–59.)

Pakkauskaasujen (suojavaasu) avulla muutetaan elintarvikepakkauksen kaasukoostumusta muun muassa säilyvyyden parantamiseksi. Sallittuja pakkauskaasuja ovat hiilidioksidi, argon, helium, typpi, typpimonoksidi ja happi. Tarvittava kaasu lisätään elintarvikepakkaukseen samanaikaisesti, ennen tai jälkeen elintarvikkeen sulkemista pakkaukseen. Pakkauskaasut ovat lisäaineita eikä niitä katsota ainesosiksi, joten niiden käytöstä ei tarvitse ilmoittaa ainesosaluettelossa. Pakkausta avattaessa kaasut vapautuvat ilmaan eikä niitä ole jäljellä lopullisessa elintarvikkeessa. Mikäli elintarvikepakkauksessa on käytetty pakkauskaasua, tulee pakkaukseen kuitenkin tehdä merkintä ”pakattu suojavaasuun”. (Pakkausmerkintäopas 2010, 61.)

2.2 Ravintoarvomerkinnot

Elintarvikkeen pakkauksessa on ilmoitettava tuotteen ravintoarvo tapauksessa, jossa tuotteeseen liitetään esimerkiksi pakkauksessa tai mainonnassa ravitsemus- tai terveysväite. Ravintoarvo tulee ilmoittaa myös, jos tuotteeseen on lisätty vitamiineja tai kivennäisaineita. Ravitsemusväitteellä tarkoitetaan väitettä, jossa kerrotaan elintarvikkeella olevan erityisiä ravitsemuksellisia ominaisuuksia, esimerkiksi ”runsaskuituinen”. Elintarvikkeen ravintoarvotiedot annetaan 100 grammaa tai 100 millilitraa kohti laskettuna. Ravintoarvot voidaan merkitä pakkaukseen käyttämällä joko lyhyttä tai pitkää merkintää, merkintöjä voidaan täydentää muilla ravintoarvomerkinnoilla. (Pakkausmerkintäopas 2010, 61; Ravintoarvomerkinnot 2010, 7.)

Mikäli tuotteesta ei ole esitetty terveysväitettä tai esitetty ravitsemusväite ei koske sokereita, tyydyttyneitä rasvahappoja, ravintokuitua tai natriumia voidaan käyttää lyhyttä ravintoarvomerkinnot (taulukko 3).

TAULUKKO 3. Lyhyt ravintoarvomerkintä (Ravintoarvomerkintäopas 2010, 7).

100 g ruisleipää sisältää	
energiaa	kj(kcal)
proteiinia	g
hiilihydraattia	g
rasvaa	g

Mikäli elintarvikepakkaukseen tehdään ravintoarvomerkintä, siinä on aina ilmoitettava vähintään taulukossa 3 ilmoitetut tiedot kyseisessä järjestyksessä. Ravintoaineiden järjestys tulee olla sama, jotta kuluttajan olisi helpompi verrata tuotteita keskenään. (Ravintoarvomerkintäopas 2010, 7.)

Ravintoarvomerkinnessä tulee käyttää pitkää mallia (taulukko 4) aina, kun tuotteesta esitetään terveysväite, tai jos ravitsemusväite koskee sokereita, tyydyttyneitä rasvahappoja, ravintokuituja, natriumia tai suolaa. Pitkää merkintää tulee käyttää myös, jos elintarvikkeeseen on lisätty vitamiineja tai kivennäisaineita.

TAULUKKO 4. Pitkä ravintoarvomerkintä (Ravintoarvomerkintäopas 2010, 8).

100 g runsaskuituista ruisleipää sisältää	
energiaa	kj (kcal)
proteiinia	g
hiilihydraatteja	g
joista sokereita	g
rasvaa	g
joista tyydyttyneitä rasvahappoja	g
ravintokuitua	g
natriumia	g

Käytettäessä pitkää merkintää on pakkauksessa esitettävä taulukon 4 mukaiset merkinnät kyseisessä järjestyksessä. Elintarvikkeen ravintoarvon ilmoittamiseen voidaan halutessa aina käyttää pitkää mallia. (Ravintoarvomerkintäopas 2010, 7-8.)

3 MUUTOKSET ELINTARVIKKEIDEN PAKKAUSMERKINTÖIHIN

Elintarviketietoasetus (ent. kuluttajainformaatioasetus) (EU) N:o 1169/2011 on julkaistu 22.11.2011. Asetus on annettu 25.10.2011 toimeenpantavaksi jokaisessa EU:n jäsenvaltiossa 3-5 vuoden siirtymäajalla, siten että yleisiä merkintävaatimuksia tulee alkaa soveltaa 13.12.2014 ja ravintoarvomerkintää koskevia vaatimuksia 13.12.2016. Elintarviketietoasetuksen keskeisin tarkoitus on saattaa ajan tasalle ja koota yhteen elintarvikkeita koskeva lainsäädäntö. Asetus kohdistuu sekä elintarvikepakkauksien ravintoarvomerkintöihin että elintarvikkeiden merkintöjä koskeviin yleisiin vaatimuksiin. Elintarviketietoasetuksella kootaan siis yhteen nämä elintarvikkeiden kaksi osaluetta. Elintarviketietoasetusta saa alkaa noudattaa ennen siirtymäaikojen umpeutumista, kun yritys on siihen valmis. Elintarviketietoasetusta sovelletaan yrityksiin sekä suurkeittiöihin, joiden toiminta on jatkuvaa ja organisoitua. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 19, 24.)

Nykyisen merkintälainsäädännön alkuperäiset tavoitteet ja keskeiset osat pätevät yhä, mutta elintarviketietoasetuksen tarkoitus on yksinkertaistaa lainsäädäntöä. Asetuksen tavoite on helpottaa elintarvikelainsäädännön noudattamista, selkeyttää sitä eri sidosryhmien kannalta sekä nykyaikaistaa lainsäädäntöä elintarviketietojen alalla tapahtunut uusi kehitys huomioon ottaen. Elintarviketietoasetus hyödyntää sekä toimijoita sisämarkkinoilla että kuluttajia. Toimijoiden kannalta asetus yksinkertaistaa lainsäädäntöä, vähentää hallinnollista taakkaa sekä takaa oikeusvarmuuden. Asetus edellyttää selkeitä, ymmärrettäviä ja helposti luettavia merkintöjä, jotka omalta osaltaan auttavat kuluttajaa valitsemaan itselleen sopivan tuotteen. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 19; Evira 2013.)

Kuluttajat ovat kiinnostuneita yhä enemmän ruokavalion ja terveyden välisestä suhteesta. Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät ovat tässä keskeisessä osassa kuluttajan valitessa itselleen sopivinta tuotetta. Elintarviketietoasetuksella edesautetaan kuluttajien hyvinvointia sekä toimivaa kilpailua toimijoiden välillä, sillä elintarvikepakkauksen merkintöjen perusteella kuluttaja voi tehdä tietoon perustuvia valintoja. Tarvittavat ravintoarvotiedot elintarvikkeessa edistävät osaltaan kuluttajan mahdollisuuksia tehdä juuri tällaisia tietoisia valintoja. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 19.)

3.1 Pakolliset elintarviketiedot

Elintarviketiedot ovat tietoja, jotka koskevat elintarviketta ja ne esitetään esimerkiksi tuotteen etiketissä. Elintarviketietojen avulla pyritään antamaan kuluttajalle mahdollisuus tehdä tietoon perustuvia valintoja elintarvikkeiden välillä, sekä edesauttaa elintarvikkeiden turvallista käyttöä. Elintarviketietojen antamisella pyritään kuluttajan terveyden ja etujen suojeluun kiinnittämällä erityistä huomiota tietojen terveydellisiin, taloudellisiin, ympäristöön liittyviin, sosiaalisiin ja eettisiin näkökohtiin. Elintarviketietoja koskevalla lainsäädännöllä pyritään saavuttamaan laillisesti tuotettujen ja kaupattujen elintarvikkeiden vapaa liikkuvuus unionissa. Edellytettäessä lainsäädännön mukaisia pakollisia elintarviketietoja, niiden tulee käsitellä erityisesti jotain seuraavista asioista: tietojen tulee kuvata elintarvikkeen yksilöllisyyttä, koostumusta, ominaisuuksia tai muita erityispiirteitä. Tiedot voivat kertoa myös kuluttajan terveyden suojelusta ja tuotteen turvallisesta käytöstä esimerkiksi säilyvyydestä, terveysvaikutuksista tai koostumuksesta, jotka voivat olla haitallisia tiettyjen kuluttajaryhmien kannalta. Ne voivat kuvata myös ravitsemuksellisia erityispiirteitä, jotta kuluttajat, joilla on erityisruokavaliovaatimuksia voivat tehdä tietoon perustuvia valintoja. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 3 ja 4 §.)

Hyvien tiedotuskäytänteiden mukaan elintarviketiedot eivät saa johtaa kuluttajaa harhaan. Elintarviketietojen on oltava oikeellisia, selviä ja helposti ymmärrettäviä. Tietoihin ei saa liittää vaikutuksia tai ominaisuuksia, joita elintarvikkeella ei ole, eikä niissä saa korostaa tiettyjen ainesosien tai ravintoaineiden esiintymistä tai puuttumista kun tosiasiassa kaikilla samanlaisilla elintarvikkeilla on samat erityispiirteet. Tiedoissa ei saa antaa esimerkiksi ulkoasulla tai nimityksellä kuvaa tietystä ainesosasta, jos kyseessä oleva elintarvikkeessa luontaisesti esiintyvä tai normaalisti käytetty aineosa on korvattu jollain muulla ainesosalla. Hyvät tiedotuskäytännöt koskevat myös elintarvikkeiden mainontaa sekä esillepanoa. Elintarvikealan toimijalla on vastuu elintarviketiedoista. Toimijan on varmistettava, että elintarviketietojen mukanaolo ja oikeellisuus vastaavat lainsäädännön vaatimuksia. Elintarvikealan toimijat ovat vastuussa kaikista elintarviketietoihin tekemistä muutoksista. Tehtäessä muutoksia elintarvikkeen mukana tuleviin tietoihin esimerkiksi vastuullaan olevissa yrityksissä, toimijan tulee huolehtia, ettei muutos johda kuluttajaa harhaan, tai muutoin heikennä kuluttajan mahdollisuuksia tehdä tietoon perustuvia valintoja. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 7 ja 8 §.)

Elintarviketietoasetuksen määrittelemät pakolliset merkintävaatimukset ovat lähtökoh-
taisesti samat kuin nykyisessä pakkausmerkintäasetuksessa 1084/2004 ja pakkaus-
merkintädirektiivissä 2000/13/EY. Taulukossa 5 on esitetty elintarviketietoasetuksen
(EU) N:o 1169/2011 määrittelemät pakolliset elintarviketiedot.

**TAULUKKO 5. Luettelo pakollisista elintarviketiedoista (Elintarviketietoasetus
1169/2011, 9 §).**

1. Elintarvikkeen nimi
2. Ainesosaluettelo
3. Elintarvikkeen tuotannossa tai valmistuksessa käytetyt, allergioita ja intole- ransseja mahdollisesti aiheuttavat ainesosat korostetusti merkittynä (taulukko 2)
4. Tiettyjen ainesosien tai ainesosienryhmien määrät
5. Elintarvikkeen sisällön määrä
6. Vähimmäissäilyvyysaika tai viimeinen käyttöajankohta
7. Erityiset säilytysolosuhteet ja/tai käyttöolosuhteet
8. Toimijan nimi tai toiminimi ja osoite
9. Alkuperämaa tai – alue, jos sen ilmoittamatta jättäminen voi johtaa kuluttajaa harhaan
10. Käyttöohje, jos elintarvikkeen tarkoituksenmukainen käyttö ilman sitä on vai- keaa
11. Elintarvikkeen alkoholipitoisuus, jos se on nestemäisessä elintarvikkeessa yli 1,2 tilavuusprosenttia ja kiinteässä elintarvikkeessa yli 1,8 painoprosenttia
12. Ravintoarvoilmoitus

3.1.1 Elintarvikkeen nimi

Elintarvikkeen nimenä tulee elintarviketietoasetuksen mukaan edelleen käyttää sen
virallista nimeä, ja sen puuttuessa tavanomaista tai elintarviketta kuvaavaa nimeä.
Elintarvikkeen nimeä ei saa korvata käyttämällä esimerkiksi kaupallista merkkiä tai
kuvitteellista nimeä. Elintarviketietoasetus tuo kuitenkin mukanaan muutoksia ja tar-
kentavia ohjeita elintarvikkeen nimeämiseen, erityisesti poikkeustapauksissa. Elintar-
vikkeen nimen tulee edelleen sisältää, tai sen yhteyteen tulee liittää tarkat tiedot elin-
tarvikkeen ominaisuuksista kuten fysikaalisesta olomuodosta tai suoritetusta esikäsit-

telystä (esimerkiksi jauhettu, uudelleen pakastettu, savustettu), mikäli tiedon poisjättäminen voi johtaa kuluttajaa harhaan. Mikäli elintarvike on pakastettu ennen myyntiä ja se myydään sulatettuna, tulee nimen yhteyteen liittää maininta ”sulatettu”. Vaatimusta ei sovelleta tapauksissa, jossa vain osa lopputuotteen ainesosista on sulatettu, pakastaminen on teknisesti välttämätön tuotantoprosessin vaihe sekä jos sulattamisella ei ole kielteistä vaikutusta elintarvikkeen turvallisuuteen tai laatuun. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 17 § ja liite VI.)

Elintarvikkeet, joissa normaalisti käytetty tai luonnostaan oleva ainesosa on korvattu jollakin muulla ainesosalla, tulee olla selvä merkintä lähellä tuotteen nimeä ainesosasta, jota korvaamiseen on käytetty. Tuotenimessä tulee ilmoittaa myös lihavalmisteisiin lisättyjen, eläinperäisten proteiinien esiintyminen sekä alkuperä. Leikkeleiden, paistien, annosten sekä ruhon muodossa olevien lihavalmisteiden ja raakalihavalmisteiden nimessä on ilmoitettava lisätty, jos lisätyn veden määrä lopputuotteessa ylittää viisi painoprosenttia. Samaa sääntöä sovelletaan myös kalastustuotteisiin jotka myydään palan, viipaleen, annoksen tai fileen muodossa, sekä kalastustuotteista saatuihin raakavalmisteisiin tai kokonaisiin kalastustuotteisiin. Lihavalmisteisiin, raakalihavalmisteisiin ja kalastustuotteisiin, jotka koostuvat muilla ainesosilla, kuten elintarvikeentsyymeillä toisiinsa yhdistetyistä erilaisista paloista tulee liittää merkintä ”paloista yhdistetty liha/kala”. Merkintä vaaditaan tapauksissa, joissa kuluttaja voi saada käsityksen, että tuote on valmistettu kokonaisesta liha- tai kalapalasta. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 7 § ja liite VI.)

3.1.2 Ainesosa

Ainesosaluettelon nimeäminen ja ilmoittamisjärjestys pysyvät samana kuin pakkausmerkintädirektiivissä. Kaikki elintarvikkeen aineosat sisälletään ainesosaluetteloon painon mukaan alenevassa järjestyksessä. Lisätty vesi ja haihtuvat ainesosat ilmoitetaan lopputuotteen painoprosenteina, alle 5 %:in suuruisia määriä ei tarvitse ilmoittaa, ellei kyse ole lihasta, raakalihavalmisteista, jalostamattomista kalastustuotteista tai jalostamattomista simpukoista. Sekoituksena elintarvikkeen ainesosana käytetyt hedelmät, vihannekset tai sienet, joista minkään osuus ei ole muita merkittävämpi, voidaan merkitä ainesosaluetteloon yhteisnimikkeellä ”hedelmiä”, ”vihanneksia” tai ”sieniä”. Merkinnän yhteyteen tulee liittää ilmaus ”vaihtelevina osuuksina” jonka jälkeen tulee ilmoittaa käytettyjen hedelmä-, vihannes- tai sienilajien luettelo. Mauste- ja yrt-

tiseokset, joissa minkään mausteen tai yrtin paino-osuus ei ole selvästi hallitseva, voidaan ilmoittaa eri järjestyksessä, tällöin ainesosaluetteloon tulee liittää esimerkiksi ilmaus ”vaihtelevassa suhteessa”. Sellaiset ainesosat, joiden osuus on alle 2 painoprosenttia lopputuotteesta, voidaan luetella eri järjestyksessä muiden ainesosien jälkeen. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 18 § ja liite VII.)

Kasvialkuperää olevat puhdistetut öljyt voidaan ilmoittaa ainesosaluettelossa yhteisnimikkeellä ”kasviöljyt”, jonka jälkeen on ilmoitettava kasvialkuperä. Lopuksi voidaan käyttää ilmaisua ”vaihtelevina osuuksina”. Käytettäessä yhteisnimikettä, paikka ainesosaluettelossa määräytyy kasviöljyn kokonaispainon mukaan. Mikäli käytetty öljy on kovetettu, tulee öljyn nimeen liittää joko ilmaisu ”kokonaan kovetettu” tai ”osittain kovetettu”. Kasvialkuperää olevat puhdistetut rasvat merkitään ainesosaluetteloon käyttämällä samoja periaatteita. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, liite VII.)

Kaikki nanomateriaalia sisältävät aineosat tulee ilmoittaa selkeästi ainesosaluettelossa, tällöin aineosien nimen jäljessä tulee olla sana ”nano” suluissa. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 18 §.)

Joidenkin elintarvikkeiden osalta voidaan jättää ainesosaluettelo kokonaan pois. Tällaisia elintarvikkeita ovat muun muassa tuoreet hedelmät ja vihannekset, joita ei ole kuorittu, sekä elintarvikkeet, jotka koostuvat yhdestä ainesosasta ja elintarvikkeen nimi on sama kuin ainesosan nimi, tai nimi mahdollistaa aineosan yksiselitteisen tunnistamisen. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 19 §.)

Sivulla viisi olevan taulukon 2 allergioita tai intoleranssia aiheuttavat aineet tulee ilmoittaa ainesosaluettelossa painonsa mukaisella paikallaan. Elintarviketietoasetus tuo allergiaa ja intoleranssia aiheuttavien aineiden ja tuotteiden listalle kaksi lisäystä, lupiinit ja lupiinituotteet sekä nilviäiset ja nilviäistuotteet. Allergiaa tai intoleranssia mahdollisesti aiheuttavan ainesosan tulee erottua selvästi muusta ainesosaluettelosta, esimerkiksi erilaista kirjasinlajia, kirjasintyyliä tai taustaväriä käyttämällä. Tapauksessa, jossa elintarvikkeessa ei ole ainesosaluetteloa, tulee käyttää mainintaa ”sisältää” ja sen jälkeen taulukossa 2 luetellun aineen tai tuotteen nimi. Mikäli tietyn elintarvikkeen eri ainesosat tai valmistuksen apuaineet ovat peräisin yhdestä ainoasta taulukossa 2 luetellusta aineesta tai tuotteesta, tulee se mainita selkeästi kunkin ainesosan tai apuaineen osalta. Mainintaa allergioita tai intoleranssia aiheuttavista aineista ei vaadita,

mikäli elintarvikkeen nimestä käy selvästi ilmi kyseinen aine tai tuote. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 21 §.)

Ainesosien tai aineosien ryhmien määrän ilmoittamiseen elintarviketietoasetus ei tuo suuria muutoksia. Käytetyn ainesosan tai ainesosien ryhmien määrä on yhä ilmoitettava, kun ainesosa esiintyy elintarvikkeen nimessä tai kun kuluttaja tavallisesti yhdistää sen kyseiseen nimeen. Ainesosien määrä on ilmoitettava myös, jos ainesosaa korostetaan merkinnässä sanoin, kuvin tai graafisen esityksen vuoksi. Ainesosien määrä tulee ilmoittaa myös tapauksissa, joissa se on olennainen osa elintarvikkeen luonnehtimiseksi ja sen erottamiseksi muista tuotteista joihin se voidaan sekoittaa. Ainesosan tai ainesosien ryhmien määrä on ilmoitettava prosentteina ja määrän on vastattava elintarvikkeessa olevan ainesosan määrää käytön hetkellä. Ainesosien määrät on oltava nähtävissä elintarvikkeen nimessä tai sen välittömässä läheisyydessä. Ainesosien määrät voidaan sijoittaa myös ainesosaluetteloon kyseisen ainesosan tai ainesosien ryhmän yhteyteen. Ainesosien määrän ilmoittaminen ei ole pakollista, jos kiinteää elintarviketta myydään liemessä ja sen valutettu nettopaino on jo kertaalleen ilmoitettu. Ainesosien määrän ilmoittaminen ei myöskään ole pakollista, jos ainesosaa käytetään pieninä määrinä aromina tai, jos ainesosa tai ainesosien ryhmä esiintyy elintarvikkeen nimessä, mutta joka ei vaikuta kuluttajan valintaan siinä jäsenvaltiossa, jossa tuotetta myydään, koska määrän vaihtelu ei ole olennainen osa elintarvikkeen määrittelyä tai sen erottamiseksi muista samanlaisista elintarvikkeista. Lisättyjen vitamiinien ja kivennäisaineiden osalta riittää, että ne on ilmoitettu ravintoarvoilmoituksessa. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 22 § ja liite VIII.)

3.1.3 Sisällön määrä

Elintarvikkeen sisällön määrä tulee ilmoittaa käyttäen tapauksesta riippuen yksikkönä litraa, senttilitraa, kilogrammaa tai grammaa. Nestemäisissä tuotteissa käytetään tilavuusyksikköä, muissa painoyksikköä. Elintarviketietoasetus tuo mukanaan tarkennuksia sisällön määrän ilmoittamiseen. Sisällön määrän ilmoittaminen ei ole pakollista tapauksissa, joissa elintarvikkeen tilavuus tai paino pienenee olennaisesti tai jotka myydään kappaleittain tai punnitaan ostajan läsnä ollessa. Elintarvikkeen sisällön määrän ilmoittaminen ei myöskään ole pakollista, jos sisällön määrä on vähemmän kuin 5 g tai 5 ml (säännös ei koske mausteita eikä yrttejä). Elintarvikkeiden, jotka tavanomaisesti myydään kappaleittain ja tuotteiden lukumäärä voidaan pakkausta

avaamatta selvästi nähdä, laskea tai lukumäärä on merkitty etikettiin, sisällön määrää ei tarvitse ilmoittaa. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 13 § ja liite IX.)

Ryhmäpakkauksen sisällön määrän ilmoittaminen vaihtelee sen mukaan, millaisesta ryhmäpakkauksesta on kyse. Mikäli ryhmäpakkaus sisältää kaksi tai useamman yksikköpakkauksen, sisällön määrä on merkittävä ilmoittamalla yksikköpakkauksen sisältö sekä yksikköpakkausten lukumäärä. Tietojen ilmoittaminen ei ole pakollista tapauksessa, jossa yksikköpakkausten lukumäärä voidaan ryhmäpakkausta avaamatta selvästi nähdä, ja jos samalla vähintään yksi merkintä yksikköpakkauksen sisällön määrästä on selvästi näkyvissä. Jos ryhmäpakkaus sisältää yksikköpakkauksia, joita ei katsota myyntiyksiköiksi, tulee sisällön määrä ilmoittaa merkitsemällä sisällön kokonaismäärä sekä yksiköiden lukumäärä. Pidettäessä kiinteää elintarviketta kaupan astiassa olevassa liemessä, tulee ilmoittaa myös elintarvikkeen valutettu nettopaino. Glaseerattujen tuotteiden kohdalla nettopaino ilmoitetaan ilman glaseerausta. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, liite IX.)

3.1.4 Vähimmäissäilyvyysaika

Vähimmäissäilyvyysaika voidaan ilmoittaa joko päivän tarkkuudella käyttämällä ilmaisua ”parasta ennen...” tai ”parasta ennen ... loppua” kun ajankohta ilmoitetaan jollakin muulla tavalla, esimerkiksi ”parasta ennen 2013 loppua”. Ajankohdassa on ilmoitettava selkeästi päivä, kuukausi ja mahdollisesti vuosi tässä järjestyksessä. Mikäli elintarvikkeen säilyvyysaika on enintään kolme kuukautta, on päivän ja kuukauden ilmoittaminen riittävä. Jos säilyvyys on pidempi kuin kolme, mutta enintään 18 kuukautta riittää kuukauden ja vuoden ilmoittaminen ja tapauksissa, joissa säilyvyysaika ylittää 18 kuukautta, riittää vuoden ilmoittaminen. Mikrobiologisesti helposti pilaantuvien tuotteiden kohdalla tulee edelleen käyttää merkintää ”viimeinen käyttöajankohta...”. Tietoihin on tarvittaessa liitettävä säilytysohje, jota noudattamalla tuote säilyy ilmoitetun ajan. Mikrobiologisesti helposti pilaantuvien tuotteiden yhteyteen säilytysohje on edelleen pakollinen. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 24 § ja liite X.)

3.1.5 Muut tarvittaessa tehtävät merkinnät

Elintarvikkeen alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittaminen on edelleen pakollista, jos sen puuttuminen voisi johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeen todellisesta alkuperäs-

tä. Alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittaminen on pakollista tuoreelle, jäädytetyille sekä jäädytetyille sian-, lampaan-, vuohen- ja siipikarjan lihalle. Mikäli elintarvikkeen alkuperä ilmoitetaan ja pääainesosan alkuperämaa on eri kuin itse elintarvikkeen, tulee pakkauksessa mainita molempien alkuperä tai se, etteivät ne ole samat. Esimerkkinä suomalainen ruisleipä, joka on tehty puolalaisesta rukiista, tällöin alkuperämaan lisäksi tulee ilmoittaa rukiin alkuperämaa. Pääainesosalla tarkoitetaan ainesosaa tai ainesosien yhdistelmää, jonka osuus on yli 50 % tai jonka kuluttaja yleensä liittää elintarvikkeen nimeen. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 26 § ja liite XI; Haikonen 2013.)

Elintarviketietoasetus ei tuo mukanaan uutta ohjeistusta säilytys- ja käyttöolosuhteiden ilmoittamiseen. Säilytys- tai käyttöolosuhteet on edelleen ilmoitettava jos elintarvikkeen säilyminen edellyttää erityisiä olosuhteita. Mahdollistettaessa elintarvikkeen asianmukainen säilytys tai käyttö pakkauksen avaamisen jälkeen, tulee pakkauksessa tarvittaessa ilmoittaa säilytysolosuhteet ja/tai käyttöaika. Ohjeistus käyttöohjeista pysyy myös ennallaan, eli ne on laadittava sellaisiksi, että elintarviketta voidaan niiden avulla käyttää tarkoituksenmukaisesti. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 25 §.)

3.2 Ravintoarvoilmoitus

Elintarviketietoasetuksen myötä ravintoarvoilmoitus tulee pakolliseksi kaikkiin elintarvikkeisiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Esimerkkinä kaikki yli 1,2 tilavuus % alkoholia sisältävät juomat jäävät ravintoarvomerkinntävaatimuksen ulkopuolelle. Ravintoarvomerkinntä lisää kuluttajan mahdollisuuksia tehdä tuotteiden välillä ravintosisältöön perustuvia valintoja, mutta ravintosisältö tulee toisaalta myös lisäämään pakollisten merkintöjen viemää tilaa sellaisten elintarvikkeiden pakkauksissa, joissa ravintoarvotietoja ei tähän mennessä ole vaadittu (Tolonen 2013, 12–13). Taulukoiden 3 ja 4 mukaiset lyhyt ja pitkä ravintoarvomerkinntä poistuvat käytöstä ja ne korvataan yhdellä yhtenäisellä mallilla (taulukko 6).

TAULUKKO 6. Elintarviketietoasetuksen mukainen pakollinen ravintoarvoilmoitus (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 29 §).

100 grammaa ruisleipää sisältää	
Energiasisältö	KJ, kcal
Rasva	g
joista tyydyttyneitä rasvahappoja	g
Hiilihydraatteja	g
joista sokereita	g
Proteiinia	g
Suolaa	g

Taulukossa 6 olevaa, pakollista ravintoarvomerkin­tä voidaan täydentää ilmoittamalla yksi tai useampi seuraavista: kertatyydyttymättömät ja monityydyttymättömät rasvat, polyolit, tärkkelys, ravintokuitu sekä liitteessä 1 luetellut vitamiinit ja kivennäisaineet. Täydennetty ravintoarvomerkin­tä on esitetty taulukossa 7. Mikäli energiasisältö tai ravintoaineiden määrä elintarvikkeessa on hyvin vähäinen, voidaan ravintoarvoilmoituksen välittömässä läheisyydessä käyttää merkin­tä ”sisältää vähäisiä määriä...”. (Kehittyvä elintarvike; Elintarviketietoasetus 1169/2011, 30 §.)

TAULUKKO 7. Elintarviketietoasetuksen mukainen täydennetty ravintoarvomerkin­tä (Elintarviketietoasetus 1169/2011, liite XV).

100 grammaa ruisleipää sisältää	
Energiasisältö	kJ/kcal
Rasvaa	g
josta	
- tyydyttynyttä	g
- kertatyydyttymättömät rasvat	g
- monityydyttymättömät rasvat	g
Hiilihydraatit	g
josta	
- sokereita	g
- polyolit	g
- tärkkelys	g
Ravintokuitu	g

Proteiini	g
Suola	g
Vitamiinit ja kivennäisaineet	liite 1

Ravintoarvomerkinnot tulee elintarviketietoasetuksen mukaan esittää yhtenä kokonaisuutena, helposti havaittavassa paikassa pakolliseksi säädettyä vähimmäiskirjasinkoa käyttäen. Tiedot tulee esittää taulukkona, jossa numeroarvot ovat suorassa linjassa ja tarpeen mukaan taulukon 7 mukaisessa järjestyksessä. Mikäli pakkauksessa ei ole tilaa taulukolle, tiedot voidaan esittää vaakasuorilla riveillä. Tuotteiden ravintosisältötiedot tulee ilmoittaa 100g/ml kohti. Määrät voidaan ilmoittaa myös annosta tai kulutussyksikköä kohti. Pakollisen ravintoarvoilmoituksen lisäksi pakkauksessa voidaan toistaa energiasisältö tai energiasisältö yhdessä rasvan, tyydyttyneiden rasvojen, sokeiden ja suolan määrien kanssa. Tällöin tiedot voidaan esittää eri muodossa kuin pakollinen ravintoarvomerkinnot, mutta tiedot tulee esittää pakkauksen etupuolella. (Kehittyvä elintarvike; Elintarviketietoasetus 1169/2011, 30 ja 34 §.)

Yksi elintarviketietoasetuksen tavoitteista on tarjota kuluttajalle mahdollisuus tietoon perustuvien valintojen tekemiseksi. Tämän vuoksi elintarviketietoasetuksen mukaan ravintoarvoilmoituksessa ilmoitetaan suolan määrä nykyisen natriumin määrän tilalla. Suolalla tarkoitetaan suolaekvivalenttipitoisuutta, joka on laskettu käyttämällä kaavaa: $\text{suola} = \text{natrium} * 2,5$. Suolaekvivalenttipitoisuus tulee laskea aina elintarvikkeen kokonaisnatriumpitoisuudesta, eli suolaksi luetaan kaikki elintarvikkeessa oleva natrium. Nykyisen lainsäädännön mukaan ruokasuolalla tarkoitetaan ainoastaan natriumkloridia. Elintarvikkeen suolapitoisuudessa tulee siis tulevaisuudessa huomioida kaikki natrium (myös luontainen), joka tulee nostamaan pakkauksiin merkittäviä suolapitoisuuksia, vaikka elintarvikkeiden ruokasuolan määrä pysyykin ennallaan. Tämä tulee vaikuttamaan myös esimerkiksi viranomaisten tekemiin suola-analyysihin. Ravintoarvomerkinnot välittömään läheisyyteen voidaan tarpeen mukaan liittää maininta siitä, että suolapitoisuus johtuu yksinomaan tuotteessa luontaisesti esiintyvistä natriumista. Tulevaisuudessa suolan määrä tulee merkitä kaikkiin elintarvikkeisiin, joihin on pakollista tehdä ravintoarvomerkinnot. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, (21), 30 § ja liite I.)

Ravintoarvomerkintää voidaan täydentää vitamiineilla ja kivennäisaineilla, mikäli niitä esiintyy merkitsevä määrä elintarvikkeessa. Merkitseväksi määrä katsotaan silloin, kun elintarvikkeesta on mahdollista saada 15 % päivittäisen saannin vertailuarvosta 100 grammaa tai 100 millilitraa kohden. Juomien osalta vitamiinien ja kivennäisaineiden määrät ovat merkitseviä, mikäli niitä on mahdollista saada 7,5 % päivittäisen saannin vertailuarvosta 100 millilitraa kohden. Elintarvikepakkauksen sisältäessä ainoastaan yhden annoksen, josta on mahdollista saada 15 % vitamiinien ja kivennäisaineiden vertailuarvosta, katsotaan vitamiinien ja kivennäisaineiden määrän olevan merkittävä. Vitamiinit ja kivennäisaineet tulee ilmoittaa ravintoarvoilmoituksessa 100 grammaa tai 100 millilitraa kohden sekä prosenttiosuuksina saannin vertailuarvoista. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, liite XIII.)

3.3 Luettavuus

Luettavuudella tarkoitetaan tietojen ulkoasua, jonka avulla tiedot ovat kuluttajien saatavilla. Luettavuutta määritellään eri tekijöillä, kuten kirjasinkoolla, kirjasinten välisellä etäisyydellä, rivien välisellä etäisyydellä, viivan paksuudella, tekstin värillä, kirjasinlajilla, kirjasinten leveyden ja korkeuden välisellä suhteella, materiaalin pinnalla ja kirjoituksen sekä taustan kontrastilla. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 1 §.)

Pakollisten elintarviketietojen tulee olla saatavilla ja kuluttajalle helposti käytettävissä. Pakolliset elintarviketiedot tulee olla esillä suoraan pakkauksessa tai siihen kiinnitetyssä etiketissä. Tiedot on merkittävä näkyvään kohtaan helposti havaittavalla, luettavalla, sekä tarvittaessa pysyvällä tavalla. Tietoja ei saa peittää, himmentää tai katkaista eikä niiden huomioarvoa saa vähentää kirjallisella tai kuvallisella ilmaisulla tai muulla väliin tulevalla materiaalilla. Pakollisten elintarviketietojen kirjasinkoon x- korkeuden tulee olla vähintään 1,2 mm (kuva 1). Pakkauksessa, jonka suurimman pinnan pinta-ala on pienempi kuin 80 cm², kirjasinkoon x- korkeuden on oltava vähintään 0,9 mm. Pakollisten elintarviketietojen luettavuutta arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota myös muun muassa tekstin sekä taustan väliseen kontrastiin, kirjasinlajiin ja tekstin väriin, sillä ne vaikuttavat suuresti tietojen luettavuuteen ja havaittavuuteen. Pakollisista elintarviketiedoista elintarvikkeen nimen, sisällön määrän sekä juomien alkoholipitoisuuden (jos > 1,2 til- %) tulee olla esitettyinä samassa nähtävissä olevassa kentässä. (Elintarviketietoasetus 1169/2011, 12 ja 13 §; Evira 2013.)

KUVA 1. Elintarviketietoasetuksen mukainen x-korkeuden määritelmä (Elintarviketietoasetus 1169/2011, liite IV).

3.4 Esimerkki elintarvikepakkaukseen tulevista muutoksista

Tässä luvussa käyn esimerkin avulla läpi muutoksia, joita elintarviketietoasetus aiheuttaa kyseisen elintarvikkeen pakkausmerkintöihin. Elintarviketietoasetuksen aiheuttamat muutokset ovat suhteessa elintarvikkeen laatuun ja näin ollen yhtä yhtenäistä mallia muutoksista ei ole.

TAULUKKO 8. Esimerkki elintarviketietoasetuksen aiheuttamista muutoksista elintarvikkeen pakkausmerkintöihin.

Vanhan mallin mukainen merkintä (Pakkausmerkintäasetus 1084/2004)

Mansikkapiirakka 200 g

Ainekset: Mansikka (40 %), vehnäjauho, hedelmäsokeri, kasvimargariini (kovetettu kasvirasva, vesi, suola, aromi), kananmuna, ohratärkkelys, kauralese, nostatusaine.

Ravintosisältö 100 g:

Energiaa 1450 kJ/340 kcal

Proteiinia 4 g

Hiilihydraatteja 45 g

joista sokereita 23 g

Rasvaa 16 g

joista tyydyttyneitä rasvahappoja 7 g

Ravintokuitua 3 g

Natriumia 0,2 g

Elintarviketietoasetuksen (1169/2011) mukainen merkintä

Mansikkapiirakka 200 g

Ainekset: Mansikka (40 %), **vehnäjauho**, hedelmäsokeri, kasvimargariini (kovetettu kasvirasva (*rypsi*), vesi, suola, aromi), **kananmuna**, **ohratärkkelys**, **kauralese**, nostatusaine.

Ravintosisältö 100 g:

Energiaa 1450 kJ/340 kcal

Rasvaa 16 g

joista tyydyttyneitä rasvahappoja 7 g

Hiilihydraatteja 45 g

joista sokereita 23 g

(Ravintokuitua 3 g)

Proteiinia 4 g

Suola 0,4 g

Taulukossa 8 on esitetty konkreettiset muutokset, jotka elintarviketietoasetus aiheuttaa kyseisen mansikkapiirakan pakkausmerkintöihin. Näkyvin muutos pakkausmerkinnöissä on allergeenien korostaminen ainesosaluettelossa, joka tässä tapauksessa on tehty lihavoinnilla. Kasvirasvan perään on lisätty elintarviketietoasetuksen mukainen merkintä (rypsi), josta ilmenee kasvirasvan alkuperä.

Ravintoarvomerkinä tulee elintarviketietoasetuksen myötä pakolliseksi lähes kaikkiin elintarvikkeisiin. Esimerkkitapauksen pakkausmerkinnöissä oli jo ravintoarvomerkinä, joten muutokset koskevat lähinnä merkitsemisjärjestystä. Elintarviketietoasetuksen mukainen ravintoarvomerkinä on niin sanottu suljettu lista, eli sen järjestystä ei saa muuttaa, eikä siihen saa lisätä muita kuin taulukossa 7 esitettyjä ravintoaineita. Laktoosin määrä on esitettynä useissa ravintomerkinnöissä, mutta elintarviketietoasetuksen mukaan laktoosin määrää ei saa lisätä ravintoarvomerkinään. Laktoosin määrä voidaan ilmoittaa taulukon välittömässä läheisyydessä. (Luentomateriaali 2014.)

4 TUTKIMUS LAPPEENRANNAN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMEN TOIMINTA-ALUEEN PK-YRITYKSIIN

Opinnäytetyön käytännön osuuden tarkoituksena oli tutkia Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueella toimivien pienten ja keskisuurten elintarvikeyritysten, muun muassa leipomoiden sekä puristamoiden pakkausmerkintöjen oikeellisuus elintarviketietoasetuksen kannalta. Työn tarkoituksena oli kartoittaa, kuinka elintarvikeyritysten pakkausmerkinnät vastaavat elintarviketietoasetuksen vaatimuksia. Työn toinen osa-alue oli ohjeistaa ja neuvoa toiminnanharjoittajia elintarviketietoasetuksen uusista vaatimuksista.

Käytännön osuus koostui kahdesta osasta, kyselytutkimuksesta sekä elintarvikehuoneistoihin tehtävistä tarkastuksista. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa elintarvikeyritysten tietoisuutta elintarviketietoasetuksesta ja sen tuomista uusista vaatimuksista, sekä saada aineistoa, jonka perusteella valittiin kohteet, joihin tarkastuskäynnit suoritettiin. Tarkastuksilla käytiin läpi elintarvikeyritysten pakkausmerkintöjä ja tutkittiin, kuinka ne täyttävät tällä hetkellä elintarviketietoasetuksen vaatimukset. Tarkastukset

eivät olleet viranomaiskäyntejä, eivätkä näin ollen toimijaa lainsäädännöllisesti velvoittavia, vaan ne olivat opinnäytetyöhön liittyviä ohjaus- ja neuvontakäyntejä. Kyselytutkimuksella ja tarkastuksilla oli kaksi keskeistä tavoitetta, kartoittaa tämänhetkinen tilanne sekä antaa ohjeistusta ja neuvontaa tuleviin muutoksiin liittyen.

4.1 Kyselytutkimus

Kyselytutkimus suoritettiin sekä sähköposti- että puhelinkyselynä. Kysely lähetettiin sähköisenä toimijoille, joiden sähköpostiosoite oli tiedossa, loppuja lähestyttiin puhelimitse. Harvalla pienellä elintarvikehuoneistolla on omat kotisivut tai sähköpostiosoite, joten vain pieneen osaan saatiin lähetettyä kysely sähköisenä. Kyselytutkimus suoritettiin 19 elintarvikehuoneistoon Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueella. Alkuperäisellä listalla oli 31 elintarvikehuoneistoa, joista 19 vastasi kyselyyn. Kyselyn avulla selvitettiin muun muassa toimijoiden tietoisuus elintarviketietoasetuksesta ja lähde, josta tieto on saatu, sekä muutokset pakkausmerkinnöissä ja aikataulu muutosten tekemiseen. Kyselytutkimuskaavake on esitetty liitteessä 2.

Kyselytutkimus tehtiin pieniin ja keskisuuriin, eri toimialojen elintarvikeyrityksiin, jotka olivat muun muassa leipomoita, puristamoita, myllyjä sekä hillojen, mehujen ja hyytelöiden valmistajia. Suuret elintarvikeyritykset jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, sillä opinnäytetyön tarkoituksena oli keskittyä pienempiin paikallisiin toimijoihin. Puhelinkyselyn yhteydessä toiminnanharjoittajia myös neuvottiin sekä vastattiin asetukseen liittyviin kysymyksiin. Näin ohjeistusta elintarviketietoasetuksesta pystyttiin suorittamaan laaja alaisesti Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueen elintarvikehuoneistoihin.

4.2 Tarkastuskäynnit elintarvikehuoneistoihin

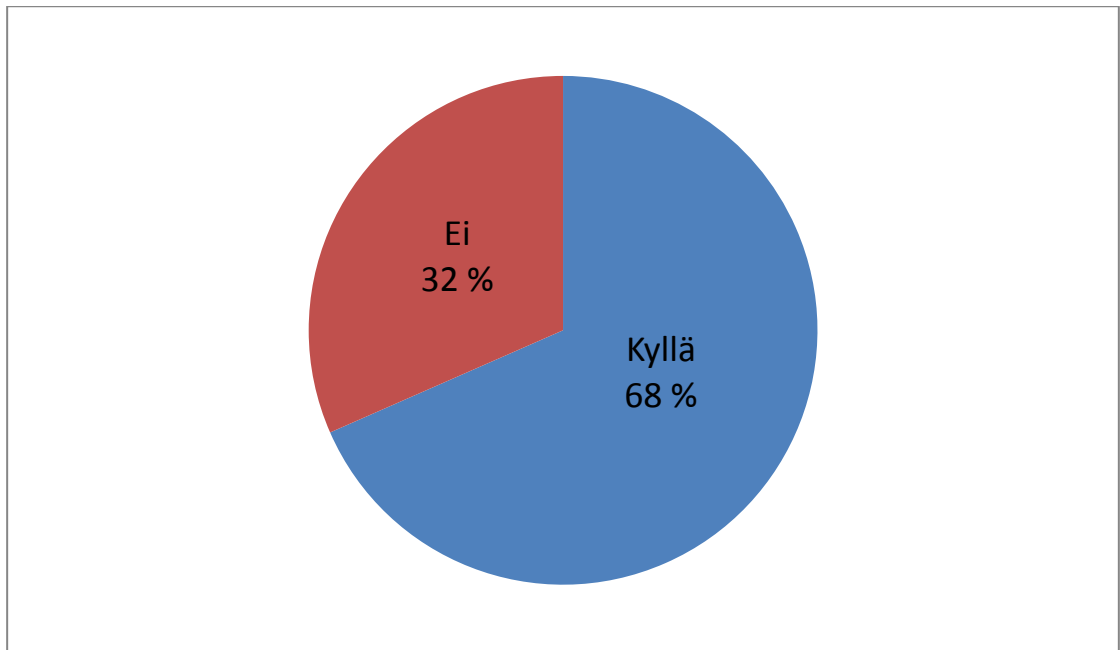
Kyselytutkimuksen perusteella valittiin kohteet, joihin tarkastuskäynnit suoritettiin. Kohteet valittiin yhdessä Lappeenrannan seudun ympäristötoimen kanssa siten, että saatiin mahdollisimman kattava kuva kyselyyn vastanneiden toimijoiden tämän hetkestä tilanteesta pakkausmerkintöjen osalta ja, että kohteet edustaisivat monipuolisesti erityyppisiä elintarvikealatoimijoita. Tarkastukset suoritettiin viiteen elintarvikehuoneistoon Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueella. Käynneillä tarkastettiin elintarvikkeiden pakkausmerkintöjen oikeellisuutta ja niiden vastaavuutta

elintarviketietoasetuksen vaatimuksiin. Tarkastuskäynneillä myös ohjeistettiin ja neuvottiin toimijoita elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin tulevista muutoksista. Tarkastusten avulla kartoitettiin tämän hetkinen tilanne ja neuvottiin sekä ohjeistettiin tulevaa varten.

5 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET

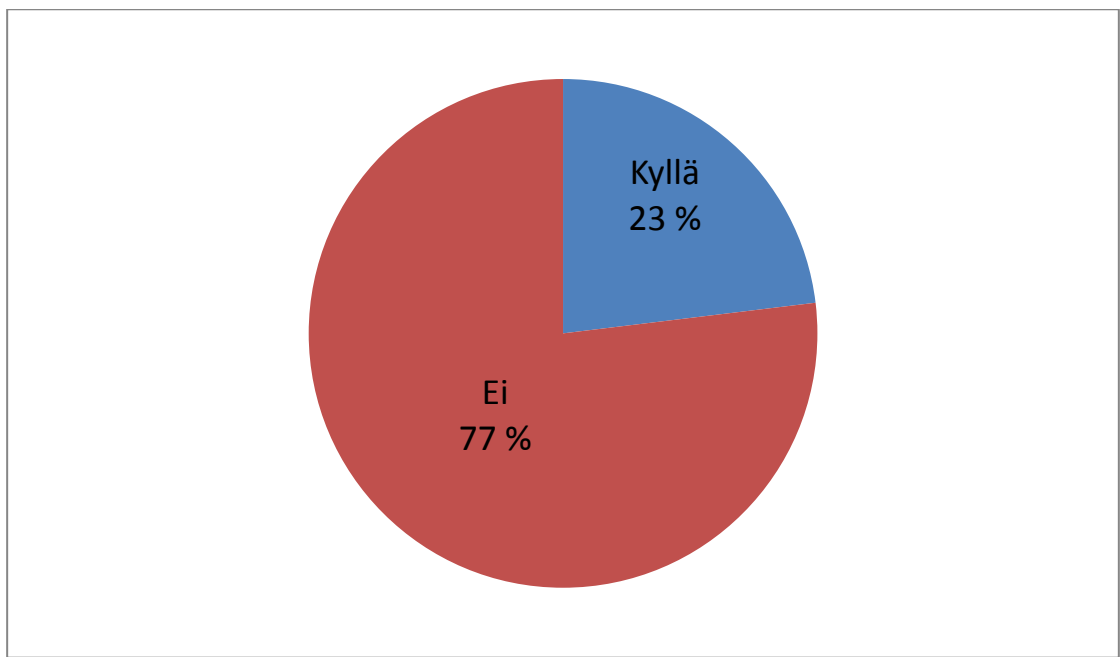
Kyselytutkimus suoritettiin 19 elintarvikehuoneistoon Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueella. Alkuperäisellä kohdelistalla oli 31 elintarvikehuoneistoa, mutta kolmen kohteen numero ei toiminut, neljä ei vastannut puhelimeen, yksi ei halunnut vastata kyselyyn ja kahden kohteen tietoja ei löytynyt. Tavoitetusta ainoastaan yksi kieltäytyi vastaamasta, joten puhelin osoittautui tehokkaaksi tavaksi kyselyn suorittamiseen. Elintarvikehuoneistot edustivat laajalti eri toimialoja, mukana oli muun muassa leipomoita, puristamoita sekä hillojen ja mehujen valmistajia, myös elintarvikehuoneistojen koko sekä tuotantomäärät vaihtelivat suuresti. Kyselytutkimuksen tärkeimpänä tavoitteena oli selvittää kuinka hyvin toimijat tietävät ja tuntevat uuden elintarviketietoasetuksen ja sen tuomat muutokset elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin. Toinen tärkeä tavoite oli selvittää muutokset, joita toimijat ovat tehneet tai tulevat tekemään tuotteidensa pakkausmerkintöihin.

Kyselyn avulla selvisi, että terveystarkastaja on suurelle osalle Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueen toimijoista reitti, jota kautta saadaan paras informaatio esimerkiksi kyseisestä lainsäädännön uudistuksesta. Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueen toimijoista suurin osa tietää tai on kuullut elintarviketietoasetuksesta, ja terveystarkastaja on ollut suurimmalle osalle reitti, jota kautta informaatio on saatu (kuva1).

KUVA 1. Elintarviketietoasetuksesta tietävien toimijoiden prosenttiosuudet Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueella.

Terveystarkastajan lisäksi toimijat olivat kyselyn perusteella saaneet tietoa elintarviketietoasetuksesta muun muassa elintarvikelainsäädännön teemapäiviltä sekä alan lehdistä. Kyselyn perusteella saatiin selville, että vain pieni osa toimijoista on jo muuttanut elintarvikkeidensa pakkausmerkinnät uudistuneen lainsäädännön vaatimusten mukaisiksi (kuva 2).

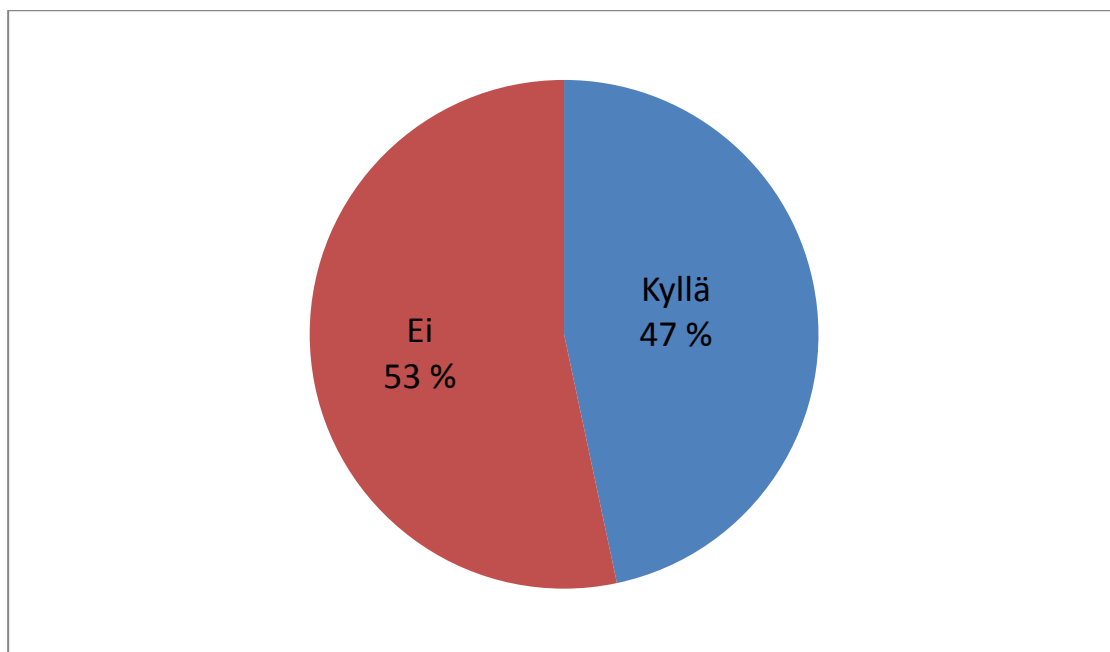

KUVA 2. Kyselyn perusteella pakkausmerkintänsä jo muuttaneiden toimijoiden prosenttiosuudet.

Huolimatta siitä, että tällä hetkellä vain pieni osa toimijoista on muuttanut pakkausmerkintänsä, niin kyselyn perusteella voidaan todeta, että toimijat kokevat kerkeävää tekemään muutokset määräaikoihin mennessä. Toimijoista suurella osalla on tarkoitus uudistaa elintarvikkeidensa pakkausmerkinnät elintarviketietoasetuksen mukaisiksi vanhojen pakkausten loppuessa, kuitenkin niin, että muutokset on tehty viimeistään määräaikojen loppuun mennessä. Toimijat tilaavat elintarvikepakkauksia säännöllisin väliajoin ja monella toimijalla on tarkoitus uusia pakkausmerkinnät seuraavan tilauksen yhteydessä.

Kyselyn avulla selvitettiin muutoksia, joita toimijoiden tulee tehdä elintarvikkeidensa pakkausmerkintöihin. Allergeenien korostaminen ainesosaluettelossa voidaan kyselyn perusteella todeta muutokseksi, joka koskettaa suurinta osaa toimijoista. Elintarviketietoasetuksen aiheuttama muutosten määrä riippuu yksittäisen toimijan osalta sekä tuotteiden määrästä että laadusta, mutta allergeenien korostamista voidaan pitää muutoksena, joka kohdistuu laajimmalle. Monelle pienyrittäjälle pakkausmerkintöjen muuttaminen on suuri kustannuserä ja näin ollen kaikki tarvittavat muutokset haluttaisiin tehdä samalla kertaa. Vaikka pakollinen ravintoarvomerkinä tulee olla elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä vasta vuoden 2016 loppuun mennessä, niin kyselyn perusteella voidaan todeta, että monen toimijan tarkoituksena on lisätä myös ravintoarvomerkinä pakkauksiin jo tämän vuoden aikana.

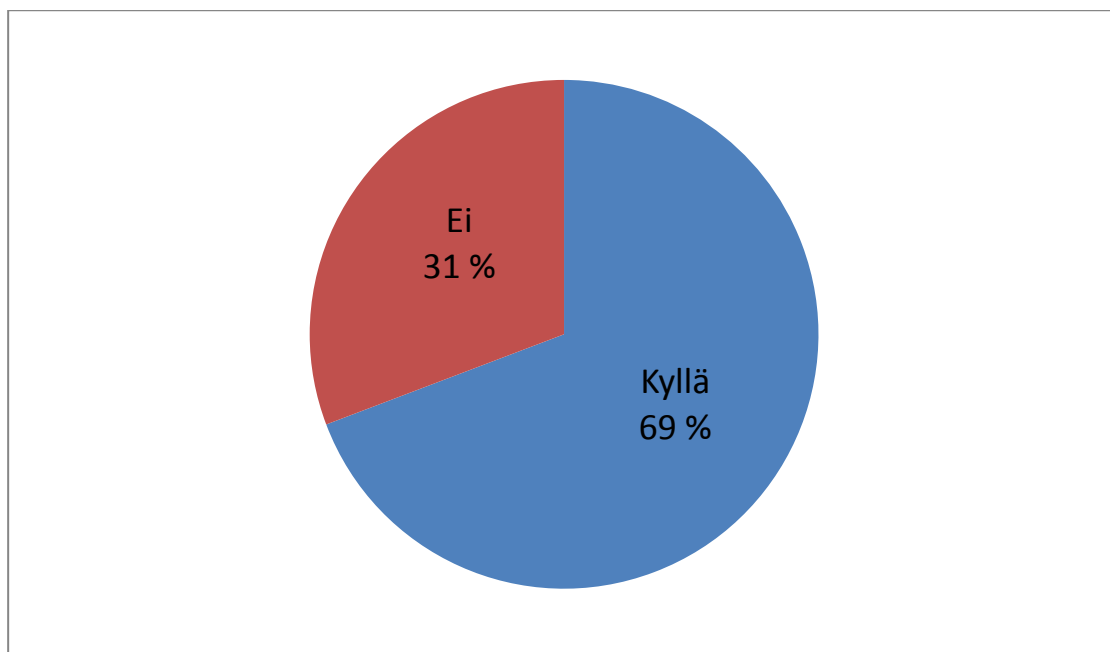
Elintarvikealan toimijoiden vastaukset jakautuivat melko paljon kysyttäessä kokevatko he saaneensa riittävästi tietoa elintarviketietoasetuksesta. Kyselyn perusteella saatiin selville, että suurin osa toimijoista tietää tai on kuullut asetuksesta, mutta kuten kuvasta 3 voidaan havaita, niin yli puolet toimijoista kokee saaneensa tietoa liian vähän.

KUVA 3. Toimijoiden prosenttiosuudet kysyttäessä elintarviketietoasetuksesta saadun tiedon riittävyttä.

Vastauksista selvisi, että tiedon määrä on kyllä suuri esimerkiksi internetissä, mutta olisi tärkeää saada spesifioitua tietoa yksittäistä toiminnanharjoittajaa ajatellen, eli tieto siitä, mikä koskettaa juuri häntä ja hänen toimintaansa. Tiedon määrän paljoudesta johtuen yksittäisen toiminnanharjoittajan kannalta olisi tärkeää saada tieto siitä, mistä apua voi ja kannattaa etsiä. Terveystarkastajan lisäksi hyviksi tiedonlähteiksi kyselyn perusteella osoittautuivat muun muassa Eviran internet sivut sekä alan lehdet. Toimijat kaipaisivat vastausten perusteella myös tahoa, jolta varmistaa etikettien sekä pakkausmerkintöjen oikeellisuus, jotta kaikki tiedot vastaavat lainsäädännön vaatimuksia.

Kyselyn avulla selvitettiin, olisivatko toimijat valmiita maksamaan konsultoinnista/informaatiosta esimerkiksi vastaavanlasiin lainsäädännön uudistuksiin liittyen. Toimijoiden mielipiteet maksullisesta konsultointipalvelusta jakautuivat, mutta iso osa toimijoista kokisi maksullisen konsultoinnin kuitenkin vartenotettavana vaihtoehtona (kuva 4). Tuotteiden pakkausmerkintöjen läpikäyminen on melko iso ja aikaa vievä prosessi valikoimasta riippuen. Myös pakkausmerkintälainsäädäntöön perehtyminen vaatii paneutumista ja aikaa, ja näin ollen maksullinen konsultointi olisi kyselyn perusteella monelle yritykselle hyvä vaihtoehto.

KUVA 4. Maksullista konsultointia mahdollisesti käyttävien toimijoiden prosenttiosuudet kysely perusteella.

6 TARKASTUSKÄYNTIEN TULOKSET

Elintarvikehuoneistoihin tehtyjen tarkastuskäyntien tarkoituksena oli selvittää kuinka elintarvikkeiden pakkausmerkinnät vastaavat tällä hetkellä uuden asetuksen mukanaan tuomia muutoksia. Tarkastusten yhteydessä myös ohjeistettiin ja neuvottiin toimijoita elintarviketietoasetukseen liittyen. Tarkastukset tehtiin viiteen elintarvikehuoneistoon Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueella. Kyselyn perusteella yhdeksän elintarvikehuoneistoa ilmoitti halukkuutensa tarkastuskäyntiin. Osa elintarvikehuoneistoista ei kokenut tarkastuskäyntiä tarpeellisenä ja osalla työkiireet olivat esteenä. Kohteet, joihin tarkastuskäynnit suoritettiin, valittiin yhdessä Lappeenrannan seudun ympäristötoimen kanssa siten, että saatiin mahdollisimman kattava kuva kyselyyn vastanneiden elintarvikehuoneistojen pakkausmerkinnöistä. Kohteiden tuotteet ja tuotevalikoimat erosivat suuresti toisistaan sekä määrällisesti että laadullisesti, näin saatiin hyvä kuva erilaisista pakkausmerkinnöistä.

Kyselytutkimuksen perusteelle ilmeni, että vain harva toimija on jo muuttanut elintarvikkeidensa pakkausmerkinnät ja tämä tieto vahvistui elintarvikehuoneistoihin tehdyissä tarkastuksissa. Lappeenrannan seudun ympäristötoimen toiminta-alueen elintarvikehuoneistojen pakkausmerkinnät eivät tarkasteltujen kohteiden perusteella vastaa tällä hetkellä elintarviketietoasetuksen vaatimuksia. Tästä johtuen tarkastuksilla

keskityttiin neuvontaan, sekä käytiin läpi elintarviketietoasetusta ja sen vaikutuksia aina kyseisen toimijan kannalta. Tarkastuksilla käytiin toimijoiden kanssa läpi heidän tuotteiden pakkausmerkintöjä ja niihin tulevia muutoksia. Tulevien muutosten määrä vaihteli paljon eri kohteiden välillä, riippuen tuotteiden määrästä sekä sisällöstä.

Kaikissa tarkastetuissa kohteissa koettiin, että tarvittavat muutokset ehditään tekemään siirtymäaikojen puitteissa. Yleisesti ottaen toimijat eivät kokeneet pakkausmerkintöihin tulevia muutoksia ja niiden tekemistä isona työnä. Toimijoiden mukaan tärkeintä olisi, että muutokset ja sitä kautta kaikki pakkausmerkinnät tulisivat kerralla oikein. Suurin osa tarkastuskäynteihin osallistuneista toimijoista aikoo lisätä myös ravintoarvomerkinnän tuotteisiinsa jo vuoden 2014 loppuun mennessä. Siirtymäaika ravintoarvomerkinnän ilmoittamiseen päättyy vuoden 2016 loppuun mennessä, mutta toimijat kokivat parhaaksi vaihtoehdoksi tehdä kaikki tarvittavat muutokset samanaikaisesti.

Pienistä ja keskisuurista elintarvikeyrityksistä suurin osa suunnittelee itse omat pakkausmerkintänsä, eikä suunnittelun apuna yleensä käytetä ulkopuolista asiantuntijaa. Tämä ilmeni myös tehdyillä tarkastuskäynneillä, sillä kaikki käyttivät joko itse suunniteltuja tai edellisen toimijan suunnittelemaa pakkausmerkintöjä. Toimijat itse selvittävät mitä kunkin tuotteen pakkausmerkintöihin vaaditaan ja sen mukaan tilataan pakkauskaukset. Tarkastuksilla ilmeni, että pakkausmerkintöjä on jouduttu muuttamaan terveystarkastajan kehotuksesta puutteellisten tai virheellisten merkintöjen vuoksi. Tarkastuskäynneillä ilmeni myös, että yksi keino pienillä toimijoilla pakkausmerkintöjä suunnitellessa, on käyttää apuna isojen elintarvikeyritysten pakkausmerkintöjä. Isojen ja kansainvälisten elintarvikeyritysten pakkausmerkinnät ovat usein säädösten mukaisia ja kattavia, joten pienemmät toimijat voivat käyttää niitä malleina omia pakkausmerkintöjä suunnitellessaan. Erityisesti, jos toimijoiden tuotteet ovat samankaltaisia laadultaan ja sisällöltään, niin muiden toimijoiden pakkausmerkintöjen tutkiminen on kätevä ja toimiva vaihtoehto.

Toimijat hyödynsivät tekemiäni tarkastuskäyntejä eri tavalla. Tarkastuskäyntieni yksi tärkeimmistä tavoitteista olikin toimijoiden ohjeistus ja neuvonta, joten korostin ennen tuloani toimijoita miettimään kysymyksiä asetukseen liittyen. Toimijoiden kannalta ajatellen käyntini oli enemmänkin ilmainen konsulttikäynti, kuin tarkastus, joten toivoin, että heidän saamansa hyöty olisi myös mahdollisimman suuri. Osa osasi hyö-

dyntää tarkastuksiani hyvin ja oli miettinyt kysymyksiä asetuksesta ja sen uusista vaatimuksista, näin saatiin maksimoitua tarkastuskäyntieni hyöty molempien osapuolien kannalta. Yleisesti voidaan sanoa, että toimijoita yhdisti epätietoisuus elintarviketietoasetuksesta ja sen sisällöstä sekä vaatimuksista. Vaikka kyseinen asetus oli kaikille toimijoille enemmän tai vähemmän tuttu, niin siitä huolimatta se herätti paljon kysymyksiä. Tärkein tieto yksittäisen toimijan kannalta esimerkiksi tällaista lainsäädännön uudistusta ajatellen on, kuinka tämä vaikuttaa juuri minun toimintaani ja tuotteisiini ja tämä olikin kysymys, joka nousi esiin useimmilla tarkastuskäynneillä. Näin ollen toimijoiden kannalta oli hyödyllistä, että kävimme yhdessä läpi heidän tuotteitaan ja pakkausmerkintöjä ja erityisesti niihin tehtäviä muutoksia. Tarkastusten yhteydessä kerroin myös lähteitä, joista kannattaa etsiä lisätietoa elintarviketietoasetuksesta.

Alkuperäisen ideani mukaan elintarvikehuoneistoihin suoritettavat tarkastuskäynnit olivat ainut opinnäytetyöni tutkimuskeino. Kyselytutkimus valittiin kuitenkin toiseksi keinoksi, sillä sen avulla saatiin laajempi joukko toimijoita mukaan tutkimukseen. Ennen tarkastukselle menoa olin siis saanut kyselyn avulla jo paljon tietoa kyseisestä kohteesta ja olin tietoinen heidän tietämyksestään elintarviketietoasetuksesta. Tämä laski osaltaan tarkastuskäyntien painoarvoa sekä tarpeellisuutta opinnäytetyöni kannalta. Pidän kuitenkin myös tarkastuskäyntien suorittamista erittäin hyvänä ratkaisuna, sillä minun lisäkseni niistä hyötyi suuresti myös yksittäinen elintarvikealan toimija.

7 JOHTOPÄÄTÖKET/YHTEENVETO

Kyselytutkimuksen perusteella voidaan todeta, että tiedonkulku Lappeenrannan seudun ympäristötoimen alueella toimii hyvin terveystarkastajien sekä toimijoiden välillä. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta toimijat tiesivät tai ainakin olivat kuulleet elintarviketietoasetuksesta, ja moni oli saanut tiedon juuri terveystarkastajan tekemän tarkastuksen yhteydessä. Monelle pienyrittäjälle on ongelmana mistä saada tieto, sekä tietoa muun muassa vastaavanlaisesta lainsäädännön uudistuksesta. Heillä ei välttämättä ole esimerkiksi keskusjärjestöä joka informoi ja monessa pienyrityksessä on vain muutama työntekijä, joten resurssit ovat rajalliset ja tekemistä on paljon. Toimijan tulee kaikesta huolimatta olla tietoinen sekä itseään että toimintaansa koskevasta lainsäädännöstä, mutta tässä korostuu juuri terveystarkastajan rooli neuvonnassa ja samalla paljastuu selkeä ongelmakohta.

Terveystarkastajan rooli neuvonnassa on monelle hieman epäselvä ja käytänteet varmasti vaihtelevat kuntien sekä terveystarkastajien välillä. Mikkelissä järjestetyillä mikro- ja pk-yrittäjien elintarvikelainsäädäntöneuvojen, yrittäjien ja elintarvikevalvonnan koulutuspäivillä keskusteltiin asiasta, ja korostettiin sitä, ettei terveystarkastaja ole konsultti, mutta tapauksesta riippuen voi kertoa esimerkiksi lähteen, josta tietoa kannattaa etsiä. Koulutuspäivillä ilmeni yrittäjien kertomana, että he ovat törmänneet hyvin erityyppiseen neuvontaan paikkakunnasta ja terveystarkastajasta riippuen. Tämä aiheuttaa toimijoille hämmennystä, sillä yhteistä linjaa ei välttämättä ole. Samalla paikkakunnalla/toiminta-alueella neuvonta voi tilanteesta riippuen olla hyvinkin yhtenäistä, mutta eroja saattaa ilmetä eri toiminta-alueiden välillä. Koulutuspäivillä korostettiin kuitenkin toimijoiden sekä valvojien välistä yhteistyötä ja sen tärkeyttä, sillä tavoitteet ja päämäärä ovat molemmilla kuitenkin samat.

Pakkausmerkinnät kuuluvat Oivassa tarkastettaviin asioihin. Oiva-tarkastukset ovat valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia, joilla kuntien valvontaviranomaiset arvioivat yritysten elintarviketurvallisuutta. Toiminnan laajuudesta ja riskiperäisyydestä riippuen osa yrityksistä voidaan tarkastaa esimerkiksi useamman kerran vuodessa, kun taas osa esimerkiksi kerran viidessä vuodessa. Pakkausmerkintöjä tarkastetaan siis valvontakäyntien yhteydessä, jotka voivat olla näitä valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuskäyntejä, projekteja tai asiakasvalitusten perusteella tehtäviä tarkastuskäyntejä. Tehdessäni puhelinkyselyä muutama toimija ilmoitti tarkistuttavansa uudet pakkausmerkinnät terveystarkastajalla ennen niiden tilaamista. Terveystarkastaja ei ole se taho, jolla toimija voisi tarkastuttaa pakkausmerkintänsä. Valvontakäynnin yhteydessä terveystarkastaja käy pistokoemaisesti läpi muutaman tuotteen pakkausmerkinnät ja kertoo niissä mahdollisesti olevat virheet tai puutteet, mutta ei tarkasta tilauksesta toimijan pakkausmerkintöjä, vaan toimija on itse vastuussa niiden oikeellisuudesta.

Moni toimija kaipasikin kyselyn perusteella tahoja, jolta varmistaa pakkausmerkintöjensä oikeellisuus. Uusien pakkauksien ja etikettien tilaaminen on monelle pienyrittäjälle iso taloudellinen panostus, joten olisi todella tärkeää, että merkinnät menisivät kerralla oikein. Tämä ilmeni myös kysyttäessä toimijoita halukkuutta maksullisesta konsultoinnista. Moni toimija koki maksullisen konsultoinnin järkevänä vaihtoehtona, ja moni olisi myös halukas teettämään pakkausmerkintänsä ulkopuolisella asiantunti-

jalla ajan säästämiseksi ja samalla varmistuisi, että pakkausmerkinnät ovat oikein. Olisiko tässä mahdollinen bisnesidea?

Alkupäinen ideani oli suorittaa kyselytutkimus kokonaisuudessaan sähköpostikyselynä. Monella pienyrityksellä ei ole kotisivuja eikä sähköpostiosoitetta, ja listani 31 kohteesta ainoastaan yhdeksään löysin sähköpostiosoitteen. Lähetin kyselyn sähköisesti niihin yhdeksän kohteeseen, joista erinäisistä syistä johtuen ainoastaan yksi vastasi. Postissa lähetettävän kyselyn sijaan päätin suorittaa kyselyn puhelimitse niihin kohteisiin, joihin ei löytynyt sähköpostiosoitetta, ja tämä osoittautui monestakin syystä hyväksi vaihtoehdoksi. Puhelinkyselyllä vastausprosentti oli erittäin hyvä, sillä tavoitteista toimijoista ainoastaan yksi kieltäytyi vastaamasta kyselyyn. Puhelimitse suoritettun kyselyn toinen hyvä puoli oli, että termejä, kuten elintarviketietoasetus pystyi avaamaan toimijoille. Monelle toimijalle sana elintarviketietoasetus ei ollut tuttu, mutta kun kerroin tarkemmin asetuksen sisällöstä niin toimijat olivatkin kuulleet siitä. Mikäli kysely olisi suoritettu kokonaisuudessaan sähköposti- tai kirjekyselynä, niin vastaukset muun muassa kysymykseen, ovatko toimijat kuulleet elintarviketietoasetuksesta, olisivat antaneet vääristyneen kuvan, sillä vain harvalle avautui asetuksen virallinen nimi. Tavoitin puhelimitse myös yhtä lukuun ottamatta kaikki kohteet, jotka eivät olleet vastanneet sähköisesti lähetettyyn kyselyyn ja selvisi, että osalla oli ollut teknisiä ongelmia sähköpostin liitteen avaamisen kanssa, osa oli jättänyt vastaamatta kiireen vuoksi ja osa ei ollut käyttänyt sähköpostia aikoihin.

LÄHTEET

Elintarviketietoasetus. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarviketietojen antamisesta kuluttajille 1169/2011. WWW-dokumentti. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:FI:PDF>. Ei päivitystietoja. Luettu 1.4.2014.

Evira 2013. Pakkausmerkintöjä koskeva lainsäädäntö uudistui. WWW-dokumentti. <http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valmistus+ja+myynti/pakkausmerkinnat/elintarviketietoasetus/>. Päivitetty 13.12.2013. Luettu. 7.1.2014

Haikonen, Anne 2013. Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät. PDF-dokumentti.

Pakkausmerkintäasetus. Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä 1084/2004. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20041084>. Ei päivitystietoja. Luettu 29.11.2013.

Kehittyvä Elintarvike. Kuluttajainformaatioasetus loppusuoralla. WWW-dokumentti. <http://kehittyvaelintarvike.fi/teemajutut/kuluttajainformaatioasetus-loppusuoralla>. Ei päivitystietoja. Luettu 19.12.2013.

Kuluttajaliitto. Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät. WWW-dokumentti. http://www.kuluttajaliitto.fi/teemat/elintarvikkeet_ja_ravitsemus/elintarvikkeiden_pakkausmerkinnat. Ei Päivitystietoja. Luettu 3.12.2013.

Luentomateriaali 2014. Pakkausmerkinnän-elintarviketietoasetus. Mikro- ja pk-yritysten elintarvikelainsäädäntövalvojen, yritysten ja elintarvikevalvonnan koulutuspäivä 2014.

MMM. Kuluttajainformaatio 2014a. WWW-dokumentti. <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/elintarvikkeet/kuluttajainformaatio.html>. Päivitetty 3.4.2014. Luettu 13.12.2013.

Pakkausmerkintäopas elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille 2010. Eviran ohje 17005/4. PDF-dokumentti.

Ravintoarvomerkintäopas elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille 2010. Eviran ohje 17030/1. PDF-dokumentti.

Tolonen, Ulla 2013. Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät. Elintarvike ja Terveys 6.2013, 12–13.

Vitamiinit ja kivennäisaineet

1. A-vitamiini
2. D-vitamiini
3. E-vitamiini
4. K-vitamiini
5. C-vitamiini
6. Tiamiini
7. Riboflaviini
8. Niasiini
9. B6-vitamiini
10. Foolihappo
11. B12-vitamiini
12. Biotiini
13. Pantoteenihappo
14. Kalium
15. Kloridi
16. Kalsium
17. Fosfori
18. Magnesium
19. Rauta
20. Sinkki
21. Kupari
22. Magnaani
23. Fluoridi
24. Seleen
25. Kromi
26. Molybdeeni
27. Jodi

1) Yrityksen nimi: _____

2) Yrityksen toimiala:

- a) Leipomo (ruoka/kahvileipiä valmistava)
- b) Leipomo (konditoria tuotteita valmistava)
- c) Puristamo
- d) Hillon/mehun/hyytelöiden valmistaja
- e) Muu, mikä _____

3) Valmistettavat tuotteet: _____

4) Tiedätkö/oletteko kuulleet elintarviketieto/kuluttajainformaatioasetuksesta:

- a) Kyllä
- b) Ei

5) Mitä kautta olette saaneet tiedon:

- a) Terveystarkastaja
- b) Evira
- c) Muu, mikä _____

6) Kuinka hyvin tunnette asetuksen sisällön:

- a) Hyvin
- b) Kohtalaisesti
- c) Huonosti
- d) En ole kuullut

7) Oletteko jo muuttaneet pakkausmerkintänne:

- a) Kyllä
- b) Ei

Milloin aiotte tehdä muutokset? _____

8) Minkälaisia muutoksia olette joutuneet tekemään pakkausmerkintöihin-
ne: _____

9) Tiedätkö, että uudet pakolliset vaatimukset täytyy olla pakkausmerkinnöissä
vuoden 2014 loppuun mennessä:

- a) Kyllä
- b) Ei

Kyselytutkimuskaavake

10) *Pakollista ravintoarvomerkintää koskeva siirtymäaika päättyy vuoden 2016 loppuun mennessä. Oletteko tästä tietoisia:*

- a) Kyllä
- b) Ei

11) *Koetteko saaneenne riittävästi tietoa elintarviketietoasetuksesta:*

- a) Kyllä
- b) Ei

12) *Miltä osa-alueelta kaipaisitte mahdollisesti lisää tietoa?*

13) *Paljon olisitte valmiita maksamaan konsultoinnista/informaatiosta esimerkiksi vastaavanlaisiin lainsäädännön uudistuksiin liittyen:*

- a) max 50 €
- b) 100 €
- c) 200 €

14) *Haluaisitteko osallistua helmikuun aikana suoritettaviin neuvonta-/ohjauskäynteihin:*

- a) Kyllä
Puhelinnumero/sähköposti _____ ajankohdan _____ sopimiseksi _____
- b) Ei

Kiitos vastauksistanne!

Kyselyn tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Opinnäytetyössä kohteita ei eritellä, vaan tiedot käsitellään ryhminä.